

Zivot

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • SEPTEMBER • ZÁŘÍ • WRZESIEŃ • ČÍSLO 9/1980 ROČNÍK 23 CENA 2 ZŁ

Tento rok uplynulo 40. výročie úmrtia významného slovenského spisovateľa, klasika slovenskej prózy a drámy, Jozefa Gregora Tajovského. Narodil sa 17.10.1874 v Tajove nedaleko Banské Bystrice. Na výchovu sa dostáva k matkým rodičom, kde prežil šťastné detstvo, na ktoré neskôr spomína vo viačerých poviedkach. Po skončení štúdií v Banskej Bystrici a Kláštore pod Znievom päť rokov učil. Neskôr bol z učiteľských služieb prepustený a tak odišiel do Prahy študovať obchodnú akadémiu, kde bol agilným členom spolku Detvan. Po skončení akadémie pôsobil ako bankový úradník v Trnave, Martine, Nadlaku (Rumunsko), Prešove a opäť v Martine. Počas prvej svetovej vojny sa dosťal do zajatia a vstúpil do čes-slovenských légii. Po návrate žije prechodne v Martine a neskôr v Bratislavе, kde aj zomiera 20.5.1940. Pochovaný je v Tajove.

Tajovský vynikol predovšetkým ako majster krátkej prózy a dramatik. Námetove čerpal zo slovenskej dediny a miest. Dedinu vidí triedne a je vždy na strane ubiedených. Z krátkych práz hodno spomenúť najmä poviedku Do konca, zbierky črf, poviedok a rozprávok Besednice, Tŕpky, Sbohom, Spod kosy, Smutné nôty, poviedky Maco Mlieč, Mamka Pôstková, Mišo I., Mišo II. a ďalšie. Z divadelných hier sú to predovšetkým: Ženský zákon, Nový život, Hriech, Matka, Statky-zmätky, v službe, Blúznivci a Smrť Ďurka Langsfelda. Poznamenajme, že viaceré z týchto hier si obľúbili divadelné krúžky našej Spoločnosti a predviedli na krajanských javiskách na Spiši a Orave.

Z bohatej prozaickej tvorby J.G. Tajovského sme dnes pre Vás, milí čitatelia, vybrali poviedku Rodný dom.

I

Ondrej Lipka za dvadsať päť rokov bol úradníkom v Pešti, a jednako neopustila ho pritulnosť k rodnej dedine slovenskej vytisnutej do úzkej doliny, v ktorej miesto ovocných stromov až do potoka rastli buky, svrčiny a borievky.

Po záhumniach, medzi zamachnatejným slivitím a nejakou plánkou, ktoré raz za sedem rokov rodili a nikdy nedozreli iba na mraze, bujneli jasne, bresty, javorce.

Z hôľ a hôr vialo dolinou i v lete chladom a na poli popod hory rodil sa riedky ovsík, na brehoch studenejho potoka jačmeň, sypké zemiaky, tuhá zelená kapusta, voňavé konope, a pred rodinným domcom Ondrejovým, ohradeným žrdami, zapletenými ostrívim, už spod snehu tisla sa pivónia, lipštiak, božie drieve, lístok Panny

Jozef Gregor Tajovský

RODNÝ DOM

Mária, krutá vŕňať, promincka a všeličajke iné kvety a zelinu, pekné a užitočné — ľudom i statku. Rásť tam od Ondrejovho detstva (a iste už i drev) až dosiaľ. V záhrade každý rok tá istá burinovitá tráva, zelená, svieža, ktorá ani skosená uschnutá nechcela na chladené zemi s málom slnca a pre tónu stromovia, ktoré neznámymi i známymi rukami a konečne i Ondrejovou, rukou preštepovalé šlachetnými družmi rodilo — grmany, trpké, pieskovité, vŕbovej chuti jabľčka i hrušky. Slivky siali sa samy a o Demitre mohol sa z nich i lekvár variť, také boli sladké a mrazom zošíbané. A hrušky, keď uhniličeli — nebolo nad ne v dedine lepšieho ovocia! Dla porekadla, že i tŕpky sú dobré, kto ich môže užívať.

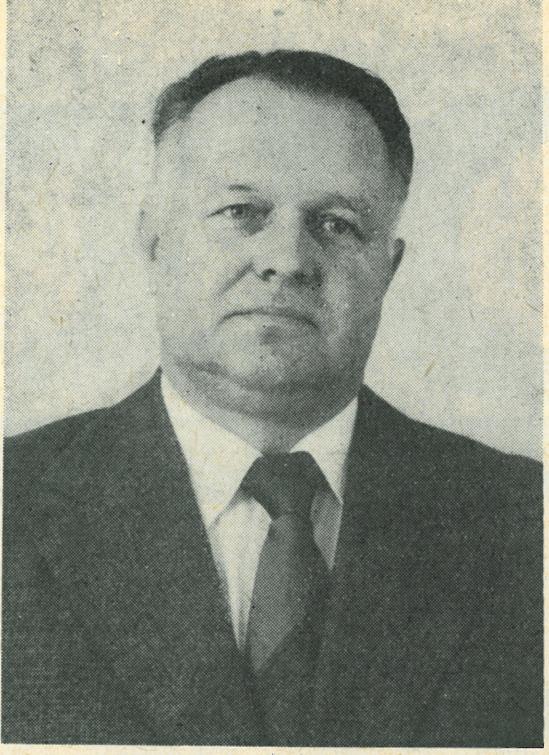
Na hriadiakach sievala Ondrejova stára mať i mať a potom bratova žena mrkvíčku, pečržien, ako myší chvostík, cviklu, fazulu — šváblovku — na palicákach, ktorá každú jar raz-dva mrazom obškvíkla, celé leto na červeno

kvitila, rodila a nikdy nedozrela. No na Jána vše mali už aj šalát svoj, hoci len o štyroch lístoch, a niektorý rok vydarili sa i uhorky a narástla vyše hnojiska a tekvice ako mliečnik... A pre to všetko čo bývalo krik, hriechu so sliepkami, kvočkami i kurencami, najmä s tým pluhákom kohútom, ktorý plašený krikal sice, ale nič sa nebál slepky po hriadiakach prevádzat, na jedno zrnko alebo chrobáčika všetky zvolával, že podjeseň bola záhrada, ako — holohunnica, vraveli ženy, a kohútovi tak sa neraz vypomstili, že ho — predali. Ale dosťalo sa predsa páru zlatých za kurence, vajcia, najmä ak Ondrej sám a potom so ženou nemohol ich prísť každé leto pojesta... a tak sa škoda nahrádzala...

Skraja záhrady, v rade ostatných, záhradami, humienami, stajnami oddelených domov, zväčša drevených s pekným, na spôsob vychádzajúceho slnca latkami obitým štitom, s dvoma okienkami, z ktorých obyčajne trčali

kosy s dvoma „velkými“ oblokmi do ulice, nad hlbokou, skalnatou, vždy vlnkou a zahnojenou cestou stál rodny dom Ondrejov. Drobny, ale milý ako klietka. Drevený, ale na dve strany — na dvorec a do ulice — okovaný. Zalatkovať a obhodiť ho dal nedávno Ondrejov otec, iste Ondrišovi či jeho žene hľadiac kvôli spraviť a trocha „popanštit“. Okná „do cest“ zo štyroch na šest očiek už drev vypiloval pomáhal ešte starému otcovi Ondrejko ako deväť-desať-ročný chlapec, práve keď začal do mesta do školy chodiť. — Aby mu bolo vidnejsie sa učiť, — vravel starý otec. Vypíli po jednom bryne, a starý Kolenička, dedinský ich stolár i tokár, „naturalista“ a Ondrejov krstný otec, spravil nové, mocne smrekové okná, na ktoré dosky pod strechou schli čajsi za tri roky! Znôtili to znamenite, ibaže stará mať sa hnevala,

POKRAČOVANIE NA STR. 5

VI. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ ÚV PSDS

STANISŁAW KANIA PRVNÍM TAJEMNÍKEM ÚV

V nočních hodinách z 5. na 6. září t.r. se sešel na svém 6. plenárním zasedání Ústřední výbor Polské sjednocené dělnické strany. Zasedání předsedal člen politického byra ÚV PSDS, předseda Státní rady Henryk Jabłoński.

V souvislosti s vážným onemocněním byl Edward Gierek uvolněn ústředním výborem z funkce prvního tajemníka ÚV a člena politického byra ÚV PSDS.

Ústřední výbor jednomyslně zvolil do funkce prvního tajemníka Ústředního výboru PSDS Stanisława Kani.

Stanisław Kania přednesl projev, který uveřejníme.

Ústřední výbor zvolil za členy politického byra ÚV PSDS Kazimierze Barcikowského a Andrzeje Žabińského a do funkcí tajemníků ÚV PSDS Tadeusze Grabského, Zdzisława Kurowského a Języho Wojcieckého.

Porady plenárního zasedání ÚV PSDS dále pokračovaly v září.

Zivotopis prvního tajemníka ÚV PSDS Stanisława Kani uveřejnil tisk.

PREJAV PRVÉHO TAJOMNÍKA ÚV S. KANIU

Terajšie plenárne zasadanie bolo zvolané náhle. Nestihol som si pripraviť základný prejav. Chcel by som sa preto vyjadriť len krátko k niekoľkým teraz najdôležitejším veciam.

Za celé obdobie svojho členstva v strane som si nikdy nemyslel, že ľudové Poľsko a strana budú čeliť takým zložitým a tak dramaticky komplikovaným problémom ako dnes. Tým skôr som nikdy nepredpokladal, že mi bude zverená taká veľká zodpovednosť súvisiaca s funkciou, ktorú ste mi zverili.

Je pre mňa dojímavá jednomyselnosť ústredného výboru vo zvolení ma do funkcie prvého tajomníka. Ďakujem vám súdruhovia za dobré slová adresované mne. Musím splatiť túto dôveru, tieto nádeje vlastnej prácou. Zaznelo tuná v jednom či druhom prejave, že mám byť vodecom strany. Nie — súdruhovia — funkcia nerobí z človeka vodeca. Nie som si dokonca taký istý, že našej strane je potrebné to, čo sa skrýva pod pojmom vodec. Som hlboko presvedčený, že moju povinnosť je predovšetkým dbať o to, aby tuná v tejto sále a v celej našej strane pôsobila kolektívna mûdrost ľudu. Je to veľká tvorivá sila v utváraní línie strany, v jej realizácii. Tak chápem, tak vidím svoju povinnosť voči ústrednému výboru a voči strane.

Ujímam sa povinnosti prvého tajomníka za nezvyčajných okolností. Súdruh Gierek, ktorý viedol našu stranu v posledných desiatich rokoch, je ľažko chorý. Vzhľadom na chorobu nie je vhodný čas na hodnotenie jeho činnosti. Som presvedčený, že to bude hodnotenie spravodlivé, že napriek všetkému sú zásluhy súdruha Gierača v päťdesaťročnej činnosti v robotníckom hnutí nepochybne. Želáme mu skoré uzdravenie.

Našou najdôležitejšou úlohou je obnoviť spoločenskú dôveru k ľudovej moci, dôveru robotníckej triedy a všetkých pracujúcich k strane. Musíme zabezpečiť pevné spojenie moci so spoločnosťou. To chýbalo, a to tiež viedlo k vypuknutiu nespokojnosti, ktorá mala široké a hrozivé následky. Uvedomujem si široký dosah kritiky rozličných aspektov našeho života. Kritiky, ktorá často zatíňuje veľké a nesporné úspechy socialistickej výstavby v celom období ľudového Poľska a v tomto poslednom desaťročí. Tým viac by sme mali pristupovať s veľkým uznaním k tým robotníckym osadenstvám, k tým miliónom pracujúcich, ktorí, hoci mali dosť dôvodov k nespokojnosti, svedomite a obetavo pracovali. Zostali na svojich pracoviskách. Vďaka nim pokračoval život v krajinе. Vďaka nim mohli iní štrajkovat.

Vážne chyby v hospodárskej politike a deformácie v spoločenskom živote boli základným zdrojom tejto veľkej vlny štrajkov, ktorá prešla cez Poľsko v júli a trvá podnes. Tieto štrajky počiadalame prejav robotníckeho nespokojnosti, robotníckeho protestu, vo svojom hlavnom, čistom, práve robotníckom smere. Nebol to protest namierený proti zásadám socialismu, ani proti našim spojeneckým zväzkom, neboli to protest namierený proti vedúcej úlohe našej strany, ktorú sformovali dejí-

ny. Bol namierený proti deformáciám, proti chybám v našej politike. Práve preto základnou metódou riešenia spoločenských konfliktov štrajkového charakteru bol dialóg, rokovania, ktoré trpeživo a vytrvalo viedli naši súdruhovia. Vďaka tomu sme dosiahli dohody v rozličných sociálnych a spoločenských otázkach, dohody so zástupcami osadenstiev, ktorí vo väčšine závodov vytvorili štrajkové výbory. Budeme dbať o to, aby sa všetky tieto dohody splnili. To, že sme našli politické riešenie takého ostrého spoločenského konfliktu, je naším cenným politickým a morálnym kapitáлом, svedčí o vysokej zodpovednosti strany a ľudovej moci za krajinu, za budúcnosť národa.

Budeme so všetkou dôslednosťou pristupovať k zdrojom napäťia, budeťme ich likvidovať, aby sa už nikdy neopakovala taká dramatická situácia. Treba však vidieť, že sa nebojuje len o obnovenie dôvery robotníckej triedy a pracujúcich. Prebieha taktiež ostrý boj s protivníkom. My chceme vyriešiť ľažkosti krajiny. Zase protisocialistický protivník chce zneužiť vzniknuté konflikty na ciele, ktoré sú v rozpore s tým, o čo sa usilujú a čo žiadajú robotníci. Budeme rozhodne čeliť pokusu o narušovanie poriadku, zvolať a prílišnej zhovievavosti, šikanovaniu ľudí čestných a obetavých v práci pre Poľsko. Budeme rozhodne brániť vec socializmu, životné záujmy nášho ľudového štátu. Je to dnes mimoriadne dôležitá úloha našej strany, jej ideologickej fronty, celého nášho aktív. Je to skutočne spoločná vec všetkých vlasteneckých sôr nášho národa.

Môžeme, dokonca musíme dnes v našej krajine o mnohých problémoch diskutovať, prieť sa, musíme hodne meniť. V jednom sa však musíme všetci zhodnúť: Poľsko potrebuje pokoj a prácu. Ak toho nebude mať, všetko ostatné stratí zmysel a význam.

Predmetom našej mimoriadnej stastlivosti musí byť hospodárska situácia krajiny. Aj predtým bola veľmi zložitá. Strajky, pre ochromenie veľkej časti hospodárskeho potenciálu, ako aj nové záväzky v oblasti miezd a sociálnych príspevkov tieto ľažkosti ešte viac prehľbili.

V prvom rade musíme vidieť potrebu rozsiahlych opatrení na využitie výrobného potenciálu, ktorý je veľký, moderný, ale sa ešte stále slabo využíva. Treba vyvinúť obrovské úsilie, aby sme výrazne zlepšili zásobovanie vnútorného trhu. To je jedna z hlavných požiadaviek našej spoločnosti.

Veľké problémy má naše polnohospodárstvo, ktoré je pracoviskom miliónov rolníkov a zdrojom výživy národa. Budeme dbať o to, aby polnohospodárská výroba bola stále rentabilná, aby boli silné záruky rolnického vlastnictva pôdy, aby každý, kto chce hospodáriť, bol si istý tým, čo vlastní. Mali by sme podporovať všetky typy hospodárstva, ktoré zvyšujú produktivitu a efektívnosť hospodárenia, mali by sme podporovať socialistické premeny v našom polnohospodárstve.

Veľkou otázkou, ktorú nemôžeme strácať zo zretela, sú bytové ľažkosti. Máme správny a potrebný program,

ale zle ho plníme. Je to jedna z vecí, ktoré musíme riešiť omnoho účinnejšie ako doteraz.

Strana bude uplatňovať svoju politiku predovšetkým prostredníctvom zastupiteľských orgánov a na základe ich úlohy danej ústavou. Vychádzame z predpokladu, a to musíme uznať za smernicu v našej práci, že demokracia nie je gestom moci voči spoločnosti, ale velkou a rastúcou nevyhnutnosťou socializmu. Preto sme rozhodne za plným dodržiavaním ústavných kompetencií Sejmu, za rozšírením právomoci národných výborov, za skutočnou obnovou odborov, aby boli plne samosprávny a účinným obrancom robotníckych záujmov a práv, partnerom voči administratíve. Budeme dbať o to, aby sa aj nové odbory rozvíjali tak, ako to vyhľásili ich organizátori, aby bola dodržiavaná zásada, že sú to organizácie, ktoré stojia na socialistickom základe a pôsobia ako článok socialistické demokracie.

Checene, aby si každý vlastenecky zmyšľajúci občan našej krajiny uvedomoval svoju možnosť aktívne sa zúčastňovať na riešení našich národných vecí a aby mal k tomu príležitosť. Checene dôsledne pokračovať v našej cirkevnej politike, občiatenej o nové skúsenosti, ktoré dobre slúžia našej vlasteneckej demokracii.

Velkým úspechom politiky našej strany je medzinárodné postavenie socialistického Poľska. Dnes, v tuto septembrovú noc, 41 rokov po nezabudnuteľnej tragédii, keď sa skládame v úcte pred hrdinstvom poľského vojaka, pred statočnosťou a utrpením nášho národa, treba silne zdôrazniť, že v rokoch boja i v rokoch mierového budovania vznikla a osvedčila sa línia našej dôslednej, stabilnej zahraničnej politiky, ktorá je základom zvrchovanej a úspešnej existencie nášho národa. Osobitné miesto v nej malo a bude mať spojenectvo so Sovietskym zväzom. Toto spojenectvo, ktoré prinieslo Poľsku oslobodenie, má veľký význam pre zaradenie našich spravodlivých, nedotknutelných hraníc, pre našu bezpečnosť, pre výhodnú hospodársku spoluprácu, v tom pre žičlivý, internacionálny vzťah k našim dnesným súrnu ekonomickej potrebám.

Treba osobitne zdôrazniť, že naši priatelia, naši spojenec mali v týchto uplynulých ľažkých dňoch pochopenie pre našu situáciu a verili, že nájdeme pre ňu správne riešenie. Týka sa to predovšetkým Komunistickej strany Sovietskeho zväzu a osobne súdruha Leonida Brežneva. Hlboko si vážime úzku spoluprácu so všetkými spriatelenými socialistickými krajinami. Budeme upevňovať naše dôstojné miesto vo Varšavskej zmluve, v Rade vzájomnej hospodárskej pomoci.

Budeme taktiež aktívne pokračovať, rozvíjať a upevňovať vzťahy s krajinami s odlišným spoločensko-politickej zriadením. Checene, aby Poľsko nadále prispievalo k veci mieru a uvoľňovania, ku konštruktívnej medzinárodnej spolupráci.

Základnou podmienkou rozkvetu našej krajiny, prekonania ľažkostí, ktoré sa zjavili na ceste nášho rozvoja, základnou podmienkou dohody s robot-

níckou triedou a upevnenia dôvery spoločnosti k ľudovej moci je naša strana a jej každodenná činnosť. Mali by sme dbať, aby v celej strane boli vzory toho, čo má fungovať v socialistickej spoločnosti. Teda demokratizmus v práci ústredného výboru a všetkých stranických orgánov podľa leninských zásad, vysoká náročnosť a energické reagovanie na nedostatky, porušovanie morálnych zásad, o čom sa tu dnes hovorilo v diskusii. Starostlivosť o to, aby záujmy kolektívu boli pre každého člena strany a každého komunista vždy nadradené. Od dneška sa budeme starať o to, aby sa štýl našej práce, naše obyčaje stali jednoduchšie a prirodzenejšie. Týka sa to predovšetkým rokovania, diskusií a rôznych verejných stretnutí. Menej obradnosti a viacej vecnosti i úprimnosti prospeje našej činnosti, pomôže upevniť spojenie strany so spoločnosťou.

Verní socialistickým ideálom, verní našej marxisticko-leninskej ideológii musíme budovať autoritu našej strany skromnosťou, prostotou, nadšením v boji s tým, čo je zlé, s tým, čo ľudom prekáža, čo uráža ich pocit spravodlivosti.

Strana je adresátom spoločenských nádejí na lepšie. Na práci strany, na kvalitu jej radov, na bojovnosť našich súdruhov záleží, či prekonáme ľažkosti, na ktoré narázame. Zovrime naše rady. Potrebujeme rozvinúť veľké duševné hnutie, ktoré pomôže nájsť odpoveď na otázky: ako vyjsť na cestu úspešného rozvoja, aký program vytvoriť, aké záruky ustanoviť, aby sme sa už nikdy neocitli v podobnej situácii, aká je teraz.

Zdá sa byť účelné, o čom pišu niektorí súdruhovia v listoch ústrednému výboru, a politické byro sa s tým stotožňuje, že by sme na najbližšom zasadní ústredného výboru mali pouvažovať o účelnosti zvolania mimoriadneho zjazdu strany. Sme v novej situácii, máme pred sebou nové problémy. Strana musí nájsť odpoveď na túto situáciu a na tieto problémy. Príslušné predpoklady, ktoré vypracuje a schválili ústredný výbor, by sa mohli stať základom celostranickej diskusie, mohli by slúžiť jej integrácii a upevneniu jej vplyvu v celej spoločnosti.

Naša strana má vo svojich radoch rozličných ľudí, rozličných nielen čo do profesii a záujmov, ale aj čo do veku. Okrem mladých ľudí máme ešte v našej strane takých súdruhov, ktorí prežili celý epos boja s buržoaziou za triedne oslobodenie pracujúcich más, ktorí prešli ohňom boja s nepriateľom na fronte bud v obojovom hnutí. Ľudí, ktorí pozdvihli z trosiek našu vlast, budovali nový život, vracači vlasti jej západné územia. Táto jednota staršieho a mladšieho pokolenia v našej strane je veľkým zdrojom jej sily. O túto jednotu sa musíme vždy starať.

Som hlboko presvedčený, že nadide taká doba, keď robotníci v celej našej krajine budú znova hovoriť o Poľskej zjednotenej robotníckej strane — naša strana, a to nielen preto, že vede národ socialistickou cestou rozvoja, ale aj preto, že svoje vedúce poslanie uskutočňuje takými metodami, ktoré ju zblížujú k spoločnosti, ktoré budú dôveru, budú jí autoritu. (PAP)

Už nikdy válka!

Při nynějších napětích a konfliktech v moevropských oblastech má udržení trvalého míru v našem světadílu mimořádný význam. Z Evropy totiž pocházely všechny velké války nové doby a také ta největší a nejtragičtější druhá světová válka, rozpoutaná 1. září roku 1939 agresí fašistického Německa proti Polsku. Zanechala trvalé stopy v paměti všech národů světa, zvláště evropských.

V Evropě leží také hlavní styčná linie dvou velkých politicko vojenských seskupení soudobého světa: socialistického a kapitalistického. Proto bez mírového soužití v našem světadílu je nemyslitelný trvalý mír na světě. Minohádě zkušenosti nás také přesvědčují o tom, že aktivní zapojení do věci mírových norem mezinárodního soužití přináší pro veškeré lidstvo žádoucí a kladné výsledky.

Avašak jak to opět ukázalo poslední období, zmírnění napětí a trvalý mír nepřichází jen tak snadno a neplatí provzdy. Politická konfrontace, vyvolaná silami studené války a urychlení závodů ve zbrojení, vyžadovaly rozhodného protipůsobení socialistických zemí a upevnění vlastní bezpečnosti. Především pak důraznější působení v zahraniční politice pro zmírnění napětí a udržení stávající rovnováhy sil v Evropě. Na udržení této rovnováhy, na vzájemné bezpečnosti a zmírnění napětí závisí udržení míru, který je pro nás věci nadřazenou.

Pouze v podmínkách míru můžeme budovat naši budoucnost a účinně řešit existující problémy.

Připomeňme, že Sovětský svaz již v říjnu minulého roku předložil návrh na zahájení jednání se západními státy o odzbrojení, avšak prosincové rozhodnutí NATO o tzv. „raketovém dozbrojení“ napětí ještě zvýšilo a zabrzdilo proces jeho zmírnění v evropských Východ - Západ. Dále nutno uvést, že z tribuny VIII. sjezdu PSDS byl podán návrh, aby ve Varšavě byla svolána evropská konference o odzbrojení. Další iniciativou spojeneckých států Varšavské smlouvy byla Varšavská deklarace z 15. května t.r., v níž se praví o hotovosti hledat řešení, jež by vedlo ke snížení militárního ohrožení v Evropě. Byl to konkrétní návrh adresovaný západním státům, aby přistoupily k jednání o vyřešení navršených mezinárodních problémů a zvláště o udržení rovnováhy vojenských sil v Evropě.

Vyvedení procesu uvolňování napětí ze slepé uličky slouží známý návrh na jednání o odzbrojení, předložený Leonidem Brežněvem při pobytu kancleře NSR v Moskvě. Stejně vyznívá také usnesení pléna ÚV KSSZ z 23. června letošního roku. Věc zmírnění napětí a otázky odzbrojení obsahuje i usnesení Sejmu PLR z 24. června t.r.

Návrhy na odzbrojení, jež podal SSSR, vytvářejí podmínky pro přistoupení k jednání o raketové jaderné zbrani ještě před ratifikováním usnesení SALT II. Tato jednání — komentovala moskevská Pravda z 15. července t.r. — by se měla týkat také amerického jaderného potenciálu ve vysunutých základnách.

Jak již víme z tiskových zpráv, vzbudily sovětské návrhy na odzbrojení velký zájem v celém světě a hlavně v Evropě. Komentáře poukazují na jejich realistický a kompromisní charakter. Nutno také uvést skutečnost, že došlo k rychlým vzájemným konzultacím o této otázce mezi státy NATO a také prohlášení oficiálních činitelů zahraniční politiky USA, že Spojené státy jsou připraveny zahájit vstupní jednání se Sovětským svazem o omezení nukleárních raket, umístovaných v Evropě.

Zmiňujeme se o tom u příležitosti výročí hitlerovského vpádu do Polska a rozpoutání druhé světové války a vyslovujeme všeobecné přesvědčení, že v našem světadílu již nikdy neprojijeme válku. Šanci míru je jedině realistický dialog o odzbrojení, respektující spravedlivá práva a zájmy stran.

Letošní žně byly těžké. Zemědělci se museli v potu čela napracovat, aby sklidili každý klásek. Mají sice stroje, ale letos se přidala i kosa, hlavně tam, kde obilí polehlo; a kde nepoleh-

lo? Na našem snímku: žně v Zelově. Krajan Emil Svoboda (73 roků) s manželkou Annou (71 roků) kosí žito. Naši fotoreportáž ze zelovských žně si prohlédněte na str. 16.

SIESTA EXPEDÍCIA INTER-KOSMOSU. 23. júla t.r. z kozmodromu Bajkonur vyštartovala kozmická loď Sojuz-37 s medzinárodnou osádkou: veliteľom lode, letcom-kozmonautom ZSSR pluk. Víktorom Gorbatkom a kozmonautom-výskumníkom, obyvateľom Vietnamskej socialistickej republiky Pham-Tuanom. 24.VII. t.r. sa Sojuz-37 spojil s orbitálnym komplexom Salut-6, kde sa osádka Sojuz-37 stretla s kozmonautmi Popovom a Riuminom, aby spolu pracovali. 31. júla, po osmedňovom kozmickom lete sa šiesta medzinárodná osádka Interkosmosu vrátila na Zem.

VO FEBRUÁRI ROKU 1981 XXVI. ZJAZD KSSZ. Plénum Ústredného výboru Komunistickej strany Sovietskeho zväzu rozhodlo zvoliť d'alší, XXVI. zjazd KSSZ 23. februára 1981. Referát ÚV KSSZ o aktuálnych úlohách strany v oblasti vnútornnej a zahraničnej politiky predloží Leonid Brežnev. Základné smery hospodárskeho a spoločenského rozvoja ZSSR na roky 1981—1985 bude referovať Alexej Kosygin.

STÁLA RADA ORGANIZÁCIE AMERICKÝCH ŠTÁTOV schválila rezolúciu, v ktorej odsúdila pravicový vojenský puč v Bolívii. Za rezolúciu hlasovali predstavitelia 16 štátov. „Prevrat“ — konštatiuje rezolúcia — zastavil Bolíviu cestu k demokracii.“ OAS zároveň vyjadriła znepríjemnenie nad represiami a zločinmi.

Proti rezolúcii hlasovali iba delegácie Chile a Uruguaja.

V IZRAELSKOM KNESETE prehlasovali v prvom čítaní zákon, ktorý uznáva celý Jeruzalem za večné hlavné mesto Izraela. Majú tam prestať kancelárie ministerstva predsedu. Dokonca aj min. zahr. vecí Egypta uznalo tento zákon za neplatný. Štátny department USA konštatoval, že Spojené státy sú proti jednostranným rozhodnutiam týkajúcim sa okupovaných arabských území.

SENÁT KONGRESU USA sa rozhodol uskutočniť vyšetrovanie, aby vysvetlil okolnosti, v akých brat prezidenta Cartera — Billy Carter, dostal od libyjskej vlády 200 000 dolárov. Táto aféra môže mať vplyv na priebeh konvencie demokratov v New Yorku, na ktorej má byť Jimmy Carter zvolený za kandidáta na prezidenta.

BUDÚCE OSLAVY 100. VÝROČIA NARODENIA GEN. W. SIKORSKÉHO. V súvislosti so stým výročím narodenia gen. Władysława Sikorského, ktorého pripadá na budúci rok, predsedníctvo Rady pre ochranu pomníkov boja a mučeniektva začalo prípravné práce spojené s oslavami tohto výročia. Plánuje sa okrem iného vydáť príležitostnú poštovú známku, nazvati menom Władysława Sikorského jednu z lodi, ako aj ulicu vo Varšave. Zároveň sa uvažuje o ďalších formách poctenia bývalého ministferského predsedu emigračnej vlády a hlavného veliteľa polských ozbrojených síl na Západe v rokoch 1939—1943.

MEDĚ je na šiestom mieste v polském vývoze za kamenným uhlím, hutníckymi, odevnými, naftovými a farmaceutickými výrobkami.

OBYVATELIA MAGDEBURGA sa rozhodli s ďalšími sovietskymi vojakmi tankových jednotiek, ktorí v súhlase s vyhlásením Leonida Brežneva o redukcii sovietských vojsk v NDR, opustili mesto a vrátili sa do Sovietskeho zväzu.

KANADA ZRUŠILA EMBARGO. Kanadská vláda sa rozhodla zrušiť embargo na dodávky obilia do ZSSR.

RADA ARABSKEJ LIGY súhlasila s prosbou Libanonu o predĺženie mandátu arabského bezpečnostného zboru v Libanone o ďalších šesť mesiacov. Tento mandát sa končí 27. júla.

SPOJENÉ ŠTÁTY uskutočnili na vojenskom cvičení v Nevadskej časti desiaty v tomto roku podzemný nukleárny pokus. Sila explodovanej nálože dosahovala 150 kiloton.

KONCOM JÚLA lietadlá ozbrojených síl Thajska 50-krát narušili vzdušný priestor Kambodže, kde uskutočňovali spionážne lety. Thajské delostrelectvo ostreluje objekty na území Kambodže vzdialé mnoho kilometrov od hranic. Komunikačné kambodžského min. zahr. vecí konstatuje, že Thajsko ignoruje návrhy týkajúce sa zmenšenia napäťia na hraniciach medzi oboma štátmi.

NA „PALESTÍNSKOM“ ZASADNUTÍ. Počas mimoriadneho zasadnutia Valného zhromaždenia OSN, ktoré bolo venované palestínskej otázke, skupina 29 štátov (z hnutia nezávislých krajín a zo socialistického táboru) predložila návrh rezolúcie, v ktorej bolo potvrdené právo návratu palestínskeho národa do vlasti, právo na samourčenie a založenie nezávislého, suverénného štátu.

V dokumente sa zdôrazňuje, že podmienkou všeobecného, spravidlivého a trvalého mieru na Blízkom východe môže byť len stiahnutie izraelských vojsk z okupovaných arabských území vrátane Jeruzalema, vyriešenie palestínskeho problému na základe realizácie životných práv palestínskeho národa.

KRAJANIA, PRIPOMÍNAME, ŽE UŽ V OKTÓBRI MOŽNO PREDPLÁCAŤ ŽIVOT NA ROK 1981.

Kolezance STEFANII SIWIŃSKIEJ wyrazy głębokiego współczucia z powodu śmierci MĘŻA
składają

Redakcja
oraz ZG TKCIS

Pani HELENIE ANDRASIĄK wyrazy głębokiego współczucia z powodu śmierci MATEJKI
składają

Reakcja Život
oraz ZG TKCIS

ZHASOL OLIMPIJSKÝ OHEŇ

3. augusta 1980, po pätnáctich dňoch nádherného zápolenia na športových arénach Moskvy, Leningradu, Kijeva, Minska a Tallina, skončili sa XXII. olympijské hry. Najlepší športovci sveta sa rozlúčili na štyri roky, kedy sa opäť stretnú v ďalšom olympijskom súperení v Los Angeles.

Všetci milovníci športu, teda zároveň priami účastníci hier, ako aj tí, čo ich sledovali z rozhlasových relácií budť televíznych prenosov, budú akiste dlho spomínať tento pekný sviatok športu a priateľstva. „Bolo to skutočne veľmi vydarené podujatie, tak po stránke organizáciej, ako aj športovej“ — konštatoval nový predseda MOV Juan Antonio Samaranch. Hry mali mimoriadne vysokú úroveň, čoho dôkazom je trebás 36 svetových a 74 olympijských rekordov, nehovoriac už o desiatkach rekordov kontinentov či stovkách národných.

Hry priniesli obrovský úspech socialistickým krajinám, z ktorých až sedem sa v medailovom hodnotení umiestnilo v prvej desiatke. Ako sa očakávalo, najväčší triumf slávili športovci ZSSR, ktorí vybojovali až 195 medailí (80 zlatých, 69 strieborných a 46 bronzových), ako aj NDR (47 + 37 + 42).

Polští športovci získali 32 medaili, v tom tri zlaté, 14 strieborných a 15 bronzových a v neoficiálnom bodovaní

Bronislaw Malinowski vo víťaznom behu na 3 km cez prekážky

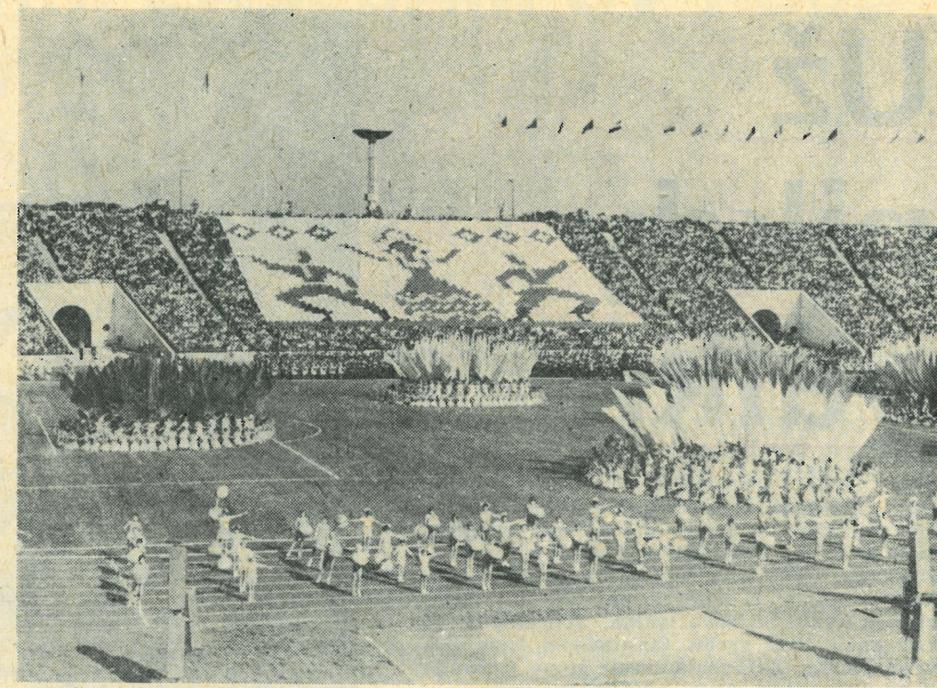
skončili na štvrtom mieste (245 b.). Z tohto hľadiska bol to doteraz najúspešnejší olympijský štart, aj keď v porovnaní s niekoľkými predošlými OH získať menej najcennejších trofejí — zlátých medailí.

Na medailových výsledkoch sa po dielali pretekári viacerých športových odvetví. Najúspešnejší boli ľahkí atléti, z ktorých dva si vybojovali miesto na najvyššom stupienku olympijského pódia: B. Malinowski v behu na 3 km cez prekážky a W. Kozakiewicz v skoku o žrdi, ktorý zároveň vytvoril nádherný svetový rekord (5,78 m). Hodnotné výsledky dosiahli aj držitelia strieborných medailí — J. Wszola a U. Kielanová v skoku do výšky, T. Ślusarski v skoku o žrdi a mužská štafeta 4 × 100 m.

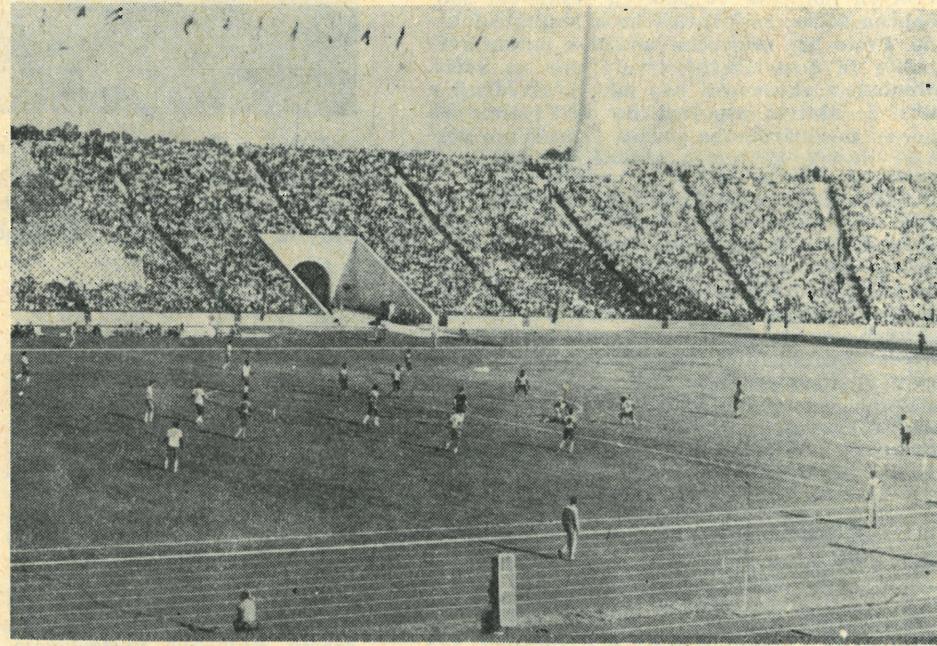
Úspešný bol taktiež štart zápasníkov oboch štýlov, ktorí dovezli spolu 5 strieborných a dve bronzové medaily, šermiarov, vzpieračov, ako aj păstiarov, ktorí už oddávna patria k najspôsoblivejším oporám polského olympijského družstva. Milé prekvapenie pripravili jazdci, ktorí po 44 rokoch získali najprv striebornú medailu v súťaži družieb o Pohár národov a v posledný deň hier prvenstvo vybojoval J. Kowalczyk i v súťaži jednotlivcov.

Vysoko treba hodnotiť aj štart ďalších olympionikov, ktorí sice nedosiahli také oslnivé úspechy, ale svojimi výsledkami dokázali, že patria k svetovej elite. Napr. A. Włodarczyk, ktorá skočila do diaľky 6,95 m (4 miesto), alebo păstiaři J. Rybicki a L. Kosedowski, ktorí iba zranenie prekazilo siahnut po cennejšie olympijské trofeje. Viacaj sa sice očakávalo od streľcov, kajakárov a najmä hádzanárov a volejbalistov, ale vcelku možno uznáť účasť polského družstva na OH za úspešnú o to viac, že patrilo k najmladším (priemer 24 rokov), v ktorom 80% členov tvorili debutanti, čo je slabnú momentom pre budúcnosť.

Pekný úspech na XXII. olympijských hráč zaznamenali československí športovci, ktorí vybojovali 14 medailí (2 zlaté, 3 strieborné a 9 bronzových), čím v počte trofejí vyrównali rekord z OH v Tokiu. Mimoriadne uznanie si zaslúžia futbalisti, ktorí sa tento rok po bronzovej medaile na ME v Taliansku dokázali presadiť i na OH a vybojať olympijské zlato. Mal som možnosť sledovať ich zápasy v Leningrade a priznávam sa, že som im sprvu nedával veľké šance na konečný úspech. Záčali sice víťazstvom 3:0 nad Kolumbiou, ale potom po priemernej hre stačili sotva remizovať s Nigériou a

Záber z otvorenia olympijského futbalového turnaja v Leningrade

V tomto zápase československí futbalisti vyhrali s Kolumbiou 3:0

FOTÓ: J.Š. A CAF

Kuvajtom. Neskor však hrali ako vymenenci. Vo štvrtfinále presvedčivo porazili Kubu 3:0, v semifinále Juhoslávii 2:0 a vo finále NDR 1:0 a získali zaslúžený aplauz divákov.

OH v Moskve boli hrami mnohých prekvapení. O jedno z nich, veľmi milé, sa postaral vzpierač O. Zaremba, ktorý zvíťazil v kategórii do 100 kg a vzoprel v dvojboji 395 kg. Autorkou ďalšieho bola J. Kratochvílová, ktorá získala striebro v behu na 400 m po-

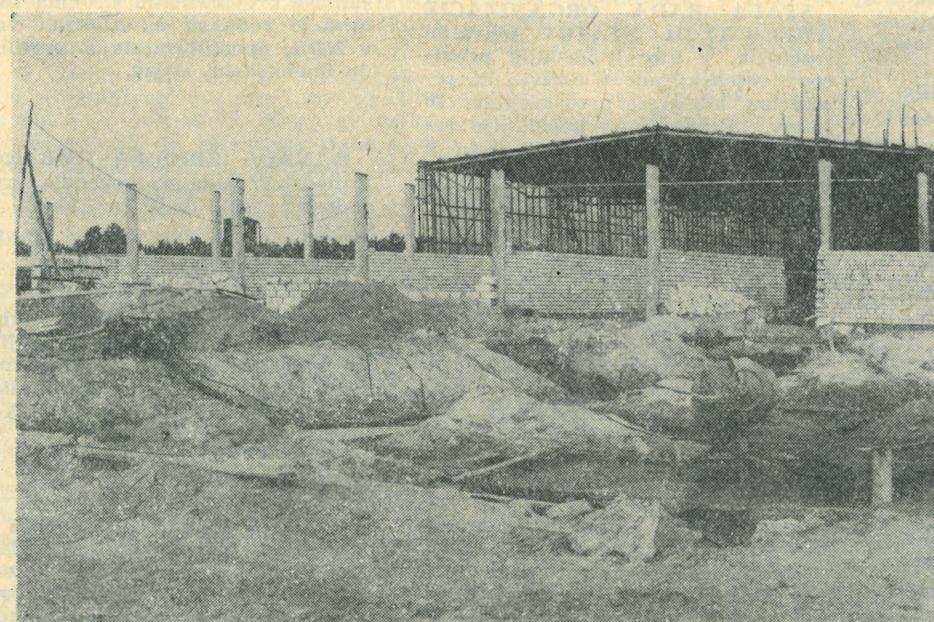
dobne, ako diskár I. Bugár, ktorý nadviazal v tejto disciplíne na pekné tradičie Ludvíka Daňka. Ďalšiu striebornú medailu získali presvedčivo pozemné hokejisti. Treba zdôrazniť, že pekný nástup mali na OH aj zápasníci, păstiaři, gymnastky a gymnasti. Naproti tomu viacaj sa očakávalo od streľcov, cyklistov a reprezentantov vo veslárskych športoch.

JÁN ŠPERNOGA

ZELOVSKÁ „INVESTICE“

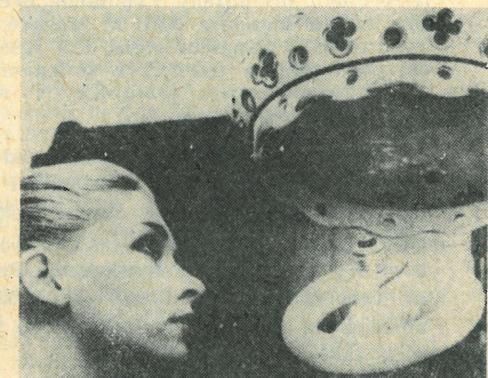

Nedokončená investícia miestneho Družstva zemědělských kroužků již několik let stráší svým pahýlem. A mnohokrát již bylo ohlašováno, že bude rychle dostavaná a bude sloužit všem jako opravna zemědělských strojů a náradí. Lidé v Zelově nemohou uvěřit, že tato investice je zastavena, protože všechni dobře vědějí, že jen a jen neschopnost investora zde zmrazila velké peníze a přinesla již obrovské ztráty.

Také o hospodaření výše uvedeného družstva mají zdejší zemědělci nevalné mínění. Jaký pán, takový krám — říkali rolníci a žádali mne, abych o tom napsal. Nynějším tedy splňuji jejich přání a uveřejňuji dva snímky. Na jednom je nevydařená investice a na druhém cesty v areálu Družstva zemědělských kroužků v Zelově, po kterých se tlukou zemědělské stroje.

MK

OD SLOV K ČINOM. Fluorescenčná žiarovka v podobe kolesa (na snímke) spotrebuje o 2/3 menej energie ako tradičná žiarovka. Žiaľ snímka nebola urobena u nás.

Foto: CAF-Keystone

JANTÁROVÉ POLIA? V Lublinskem vojvodstve a vo východnej časti Podkarpatskej oblasti objavili naposledy početné jantárové stopy. S nevelkým množstvom jantáru sa možno stretnúť o. i. pozdĺž doliny dolného toku Wieprza. Pred ok. 30 mil rokov sa v tejto oblasti nachádzalo teplé more. Ďalej na juh, v oblasti Jaromova Lubelského, geologické vrty odhalili výskyt ojedineľných hrudiek jantáru. Okrem toho našli nevelké kusky jantáru aj v podkarpatskej oblasti a na okoli Tarnobrzega.

RODNÝ DOM

Jozef
Gregor
Tajovský

POKRAČOVANIE ZO STR. 1
že bude cez zimu väčšmi duť a že pri robení okien u Koleničov, a potom zasa doma, do týždňa sa „babrili“ a slaninku piekli i pálenku pili, a Ondriš cváčal po dohán, lebo majster Kolenička kúril zo „stiačničianky“, celého „mažiaru“... Ale okná spravili a na nebovo — ako keď do výpna svetličky naleje — zafarbili a Ondriš dlho si pamätaľ, že ich boli i po rukách chlapli, keď firmajzové pluzgieri pod farbou s mladším bratom Jankom pučili a roztierali...

Pitvor širokými hladkými žabicami vyložený; naprostriedku pred pekárskou pecou jama, doskou prikrytá, a vždy luplo, keď kto na ňu stupil... Do jamy spúšťali ženy nohy, keď piekli chlieb, opekané, alebo pred sviatkami, keď boli plné ruky roboty, že i Ondriš s Jankom koláče podávali, alebo ešte radšej odnášali a trčiacie hrozienska z nich štibrali... Nad čelustí ohnisko, na ňom varievali, a chlapci povedla sediac načúvali rozprávkam starých... Ondriš podával do fajčiaceho uhlíka starému očovi (a toho bratovi), lebo nezapekali, fajčili len „nalahko“, strúhajúc, kresúc zvlášť v zime niečo z dreva, kym ženy uvarili zemiaky a zapálilo sa v izbe, svetlo. Kým sa zemiaky uvarili, neboľo slobodno zapálil svetlo, a Ondriš rád odložil učenie, radšej sa dal ráno „zduřiť“ väčšie, aby sa doučil.

Zrážok prudkých, hriechu, nikdy u ohniska nebolo, skorej vtipy, smiechy a — konečne... všetko ušlo hor' komínom, do ktorého každý rok zavesili z dvoch bravcov bôňky, klobásky i chýrny „švankés“, ktorý načinali hned, ako ho z komína zniešili... či sa nepokazil? Z ohniska kúrilo sa i do zelenej a lekvárov náležite obmazanej popukanej pece v izbe. Z dvech strán bol můrik, zakrytý širokou doskou, na ňu ukladávali tie báječne i pätorakou plnkou nadievane, sta šafran žlté koláče (zvlášť ak bolo mledzivo!), a za pecou v zime spávali oni chlapci, Ondriš s Jankom, v horúčosti často pekelnej, ale milej na klzach, v sánkovici pozabutným deťom... Odo dvier pri peci kozúbek bol už zapcháty... Ondriš už nevidel z kozuba svietiť... Čo sa pamäta, z hradie nad stolom vprostred izby visela lampa na dráte, v lete iste príjemne ihrisko mých, veselých, brniacich čiernych mých... Na prostrednej hradie, keď nazrelo slnko do okien, ľahko sa dal prečítať pekne rezaný československý nápis: S pomočí Boží v y budoval Gán Lipka — 1793. Ondrišov praded. Nevedno, kde sa už na cintoríne rozsyplá, ale mozole jeho ešte trvajú a zábulivé deti na nich žijú...

O komore, stajničke a v nich o sušených plámkach, slivkách, páchnúcich dymom a chutiach popolom („lepšie žalúdok vystrúhajú“) o Beláne — krave, ktorú Ondriš znal za dvadsať rokov, lebo bola dobrá dojka a ktorá ho raz za podávané hnilé hlúbie kapusné aj na rohy vzala a za chvost prehodila, rozprával — to by sme si museli zavolať Ondriša. Preňho to všetko malo veľké, rozhodujúce kúzlo...

Ja vám i toto dosavádne už i tak zdľavo vykladám... Ale to len všetko preto, aby som vás presvedčil, že Ondriš svoj rodný dom, svoju dedinu slovenskú ľubil a vo velkom meste, že na ňu nezabúdal, za ňou sa fahal a do nej azda i skutočne dôdje...

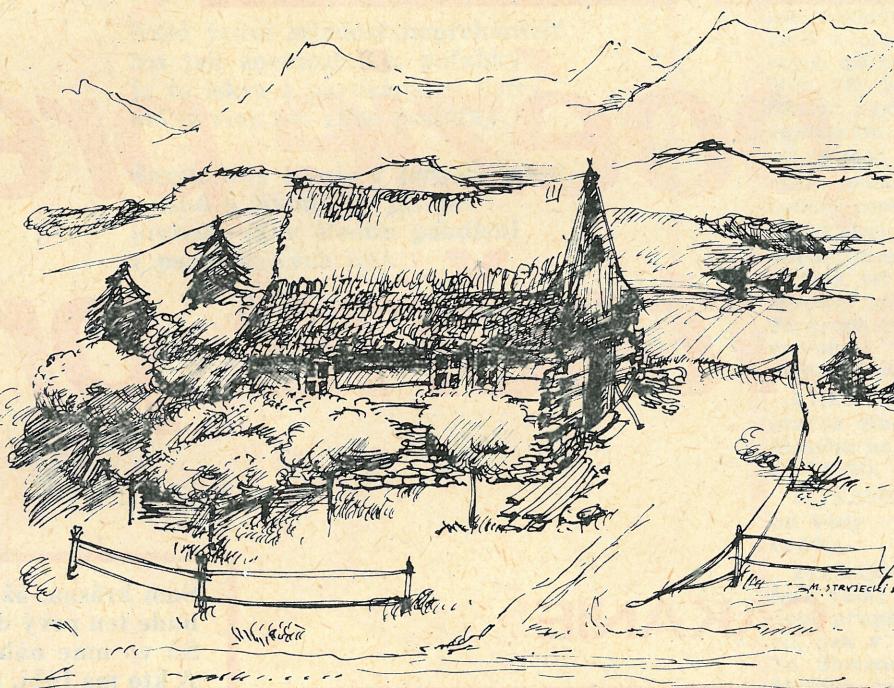
Dedinka nevelká, asi štvristo duší: ale tým bližší, milší, známejší, v rodine s ním všetci. A keď ich nezaprel ani v škole, ani po školách ako úradník pri pošte, ani nikdy — to v lete šťastní boli môcť ho pozdraviť hoci z druhého grúna... podať mu ruku... prichodiť k nemu na posedenie... A on im rozprával, ako, čo vo svete, čítal im novinky slovenské, a že im je dobre, že sú sebe pámmi... že on medzi nich príde na penziu...

Že by im „dobré“ bolo, to mu neverili, lebo že nemajú peňaží „ako vy v meste“, že len čo vyžijú a trápia sa po biede...

— Prídem vám pomáhať tú biedu za-
háňať, — ubezpečoval občanov a pre-
zradil i jeden-druhý svoj plán: budú
sa učiť lepšie obrábať lúky, siať viac
krmu, piť menej trúnku; čítareň, druž-
stvo, divadlo spomenul... Ani to všetko
všetci nerozumeli.

— Budeme sa tešiť a ta čakať, len
aby to bolo isté, — pochybovali mnohí
a sprotovali sa, čo sa mu tak na dedine
páči, keď im je celou panorámu mes-
to, kde vidíš a máš od boh-sveta
všetko... Vrstvovníci Ondrišovi všetci
chcej-nechcej, museli mu tykať. On si
ich dobre pamäta, a veď ich aj tak
radom, skoro každé leto — na prekva-
penie — v dome, v poli navštěvoval. Zábavné boli zvlášť ženy, ktoré mužom
tajne i verejne za tykanie dohovárali,
že sa to len predsa nepatrí: — Teda

žena sa neopovážila, iba v duši úfala,
že za päť rokov môže sa mu vôle zme-
niť a zostanú v Pešti, kde ona za päť
rokov tak privyklá, že jej iba v letnej
horúčosti schodili na um liptovské rod-
né doliny. Peštianske ulice, lesík, asfalt,
móda, dostihy a všetjaké pohľady na
sporty, konečne divadlo a dve-tri
úradnícke kamarátky, vzájomné ná-
števy, klebety a kuchyná — to bol
Ondrišov svet, do ktorého uvedená spo-
čiatku Ondrišom „aby skorej privy-
kla“, obľubila si ho tak, že jej nevolno
bolo, keď mala pomyslieť, že to všetko
o päť rokov bude musieť zameniť za
Ondrišovu zablatenú dedinu. Keby
mali deti, myšela si, ľahšie by ho bolo
v Pešti udržať — školami. Takto si ne-
vedela nájsť dôvod, s ktorým by ob-
stála pred Ondrišom; lebo čím väčšimi

oni aký pán, zlatý golier, hviezdy štyri, a ty čo...?

— Ale či tvoja žena privykné, keď
je tej vrah len vela smradu, hnoja a
svinských chlievikov v dedine... A my
sme tomu najradšej: čo smrdí, to hnoji
a kde kvík, tam šmyk...

— Dajsamibože, aká velkomeštian-
ka...! z Liptova, — zláňoval Ondrej
pochyby dedincov, ktorí veľmi dobre
znali z letoviska Ondrejovu, že si nikdy
nesadlia v dome, ba často ani nevošla,
nikdy „chleba nekrájala“, no a várky,
„ani len mäská“ do úst nevzala, a uli-
cou chodila upätá „do kolien“ či bolo
blato alebo prach, a na prechádzkach
proti kravám sa náhodou dostanúci kri-
čala, hrešila pastiera a driapala sa na
plot, alebo sa nazlostená vrátila z pol-
cesty. Čo bližši susedia, i psov privá-
zovali... Ondrejova iba v záhradke
pred — alebo za — domom bývala do-
ma, i to len keď bolo sucho, teplo,
slnečno. Ináč Ondrišov brat držal ko-
neho mohla, kedykolvek do mesta. Z pe-
rovej bričky kočírovala si sama, ibaže
chlapec musel ísi opatrit hoviajadka,
kým obehlá známe panie a skepley, a
vracala sa vše i o polnoci z návštěv
v meste alebo zo stanice, z návštěv v
mestách susedných. Ondriš sedel do-
ma, to jest pomáhal v poli seno zrábať,
na huby, maliny chodil, zbijal
chlievce, klietky, na hole si vyšiel dva-
tri razy cez leto, ryby, hlaváče s chlap-
cami chytal, ako niekedy pred štyrid-
sať rokmi...

— On je nás, — šepkali si sedliaci,
— ale ona... Škoda, že sa bol oženil,
keď za štyridsať rokov mládenčil... Uvi-
dite, že sa nevráti...
— Vráti sa...
— Nevráti... — hádali sa sedliaci.

II

— Ešte päť rokov, a dám sa penzio-
novať, — to mal Ondriš tak umienené,
že nikdy nepochyboval o tom; ale ani

rosti, od detí — spohodlnelo pri
Ondrišovi, alebo už doma bolo chované
k ľahšiemu, nerobotnému, nemyšlien-
kovému životu. Rodičia mali sa dobre.
Milka mala výhľad na pár tisíc korún
dedičstva.

Tým viac „ideálčil“ Ondriš. Knižky,
novinky a v nich všetjaké kultúrne,
sociálne návrhy, úspechy i neúspechy
slovenskej práce rozpalovali mu slu-
chy. Bol by chcel zakrútiť kolesom čas-
tu, aby už tu bol ten tridsiaty služob-
ný rok, a už sa videl doma, v skrom-
nej drevenci: ale každý ho „v srdci nosí“, ako on
celú rodinu a celý svoj rod — úfa sa
s básnikom.

Rodičia sa pominuli; Ondriš pri de-
lení s bratom prepustil mu všetko po-
le otcovské a nechal si iba rodný dom
so záhradou. Janko rád pristal a pris-
tal na ženinom otcovskom.

V to leto Ondriš zaviedol ženu domov
a on šiel usporiadať teraz už „svoj“
dom. Žena „po pamäti“ mala námetky
a žiadala reparačie; spočiatku ozaj
praktické. Zasypal hnojisko, bližšie a
skrytie prestavil záchod, izbu vyma-
loval, pitvorec rozdelil na prednú izbu
a kuchyňu, miesto ohniska šparhert a
zavretý komín; potom steny a hrady
asoň zafarbiť, keď už nie štukátor
spraviť atď. Slovom: „modernizovať“,
ako mu to pod nos potrela, a hlavná
vee dve izby aby boli. Teda i komoru
prerobiť na spálňu. — Ja sa inak ne-
budem dobre cítiť... — vyhŕázala sa so
smiechom, ale požadovačne hladiac
Ondrejovi bradu, že to Ondriša zlostilo
i zmialo. Bol by jej rád pripomnenul
ich dom, ale pomyslel si, že tam —
darmo je — všetko majú zo skaly,
pivnice, bočné stavy, štyri izby... Dar-
mo je, tak vychované neprebýva mi
v drevenci a v jednej izbe, hocakej
priateľskej a slušnej...

Siel reparovať. Jedno leto „to“, dru-
hé „inô“, tretie „inak“. Milka ho už
iba navštíviť príšla i s otcem svojím,
a mali návrhov, že Ondriš zlostou zuby
zatímal... Ale robil s ľuďmi i sám. Brat-
ova žena musela mu dať otcovskú
košelu s tkaničkou pod hrdlom, vysú-
kal rukávy a čim ďalej, tým väčšimi
staval. Bol najkrajší v dedine, len-
že stratil na originálni: bol už vilou, a
Ondrišovi ľuto bol za každým vyhode-
ným brvnom, nálepkom, hriadiakou,
dverami vybijanými kovanými klinca-
mi a hlávkami ako starý dvojgrošník.
I strechu spustil na jednom mieste a
chystal zasklené podstene, „besiad-
ku“.

— Ty sa budeš so sedliakmi zaobe-
rať, aby mi aspoň blata nenavláčili do
izby... — podotkla žena, keď jej „be-
siedka“ na um zišla.

„To má z domu,“ pomyslel si Ondriš.
„Od sedliaka iba peniaz dobrý... ináč
neupust ho do izby, lebo ti blata do-
nesie...“ a bol by dobrý zaplakal, že
dievča tak prevrátene v dome vycha-
vali, a on sa od desať rokov o iný smer
a náhľad iba škripel, ale múdrov vý-
chovou nepostaryl.

Teraz musí byť „besiedka“. — A iste
i odtiaľ nás vytisne... — trápil sa a bál
sa pomyslieť, že keď prídu a žena urazi
jeho zemkov, čo on si poťne...

III

Ondriš slúži už vyše tridsať rokov.
Nepýtal sa na penziu a i ďalej dochá-
dia do rodnej dedinky Ondrišovej len
v lete na štyri-šest týždňov.

Ondriš navštievia sedliakov i na
poli, v hore sa s nimi schádza a z ro-
ka na rok ubezpečuje ich, že už pri-
du; budúcum rokom sa už iste dá pen-
zionovať a sa prenesú...

— Nie tak ľahko sa odtrhnú, kde si
vyše tridsať rokov žil... dôvodí. Má si
všeličo v Pešti zariadiť, aby mal po-
tom už pokoj...

A nepremášajú sa.

Na Ondriša hľadia dedinčania už len
— ako predtým — ako na dobrého pá-
na z ich rodu, ale predsa len „na pá-
na“. Už sa mu neufajú. — Žena nech-
ce, — šepkajú a uspokojujú sa, a
Ondriš — čo iné — jedni lutujú, dru-
hí by mu poradili liečky, dobré, „ostre“
liečky, aby ženu, zvlášť keď deti nemá-
jú, odohnal. — Lenže, kdeže by, také
dobrotisk...

Ondriš slabom už sám prestáva ve-
rifit; ale keď sa spomína, hľadá a na-
chádza v dedine na letovisku slovenským spis-
ovateľom, ktorí azda „a iste lepšie ako
ja“, odtrhnutý vyše tridsať rokov od
svojich, vykonajú i tú prácu v jeho
dedine, na ktorú sa om tak celý život
strojil a tešil...

Prichádza ťava do bufetu,
hovorieva stále jednu vetu:
„nehnevajte sa, prosím si trocha vody,
som smädná ako ťava.“

Muž v bufete vraví:
„Ale čoby,
to sa stáva!
Želáte si vodu na vypitie,
alebo do zásoby?“

To bola ťava zo zverinca
a vozievala maličkého princa.
čo na tom, že vždycky iba kúštek!
V piesku cirkusu sa cítila jak v púšti.

A pretože v púšti, ako zdá sa,
servítka nedáva sa
pred hubu,
hovorí ťava ľahostajne:
„Dnes si dám trochu do hrbu!
do predného sud
a do zadného dva či tri
— nebudeme sa škriepiť o sud.
Voda je predsa ťaví osud!“
Muž v bufete spraví všetko v krátkom čase.
Ťava ukláňa sa mužovi
a odchádza v plnej ťavej kráse.

MIROSLAV VÁLEK

Jar sa prebúdza spod snehu,
v kosodrevine vták.
Komu dám svoju nehu?
V doline píska vlak.

Kam pôjdem? Svet je široký.
Na východ? Západ? Juh?
Ženú sa jarné potoky,
pod skalou drieme pstruh.

Kam pôjdem? Dívam sa zhora,
dolina preťatá.
Hlbiny lákajú zdola
dôverou dieťaťa.

Hory sa váľajú v slnci
a orol kolotá.
Boh varí v ohromnom hrnci
elixír života.

Za tebou pôjdem, ako prv,
zas plachá ako laň.
Mám novou jarou novú krv
a ty máš teplú dlaň.

Za tebou pôjdem, nénáhli,
mám v očiach tisíc tŕh,
Na našom nebi po daždi
farbistej dúhy pruh.

MAŠA HAĽAMOVÁ

Vojak zo zajatia nemeckého
kráča domov, smutná hlava jeho.
Dunia cesty, tiahnu cudzie vojská
a nad nimi zlatá jeseň poľská.

Pri ceste si sadol vojak k breze,
ošetrouje nohy, bôl ich reže.

Rozbili pluk jeho pri Rawe,
on sa bil, bil v bitke krvavej,
s bodákom šiel na železné tigre,
nedalo sa odolať tej hydre.

Výstrel posledný dal pod Varšavou.
A šiel. Vlastou v ohni. Rozorvanou.

Nemci mu obydlie podpálili.
nemá zbraň, nemstí sa v tejto chvíli...

Breza, hej, ty nie si k nemu nie si krutou,
smutne šumíš nad bezcienou púšťou,
oplakáva vojská rozprášené
a zlý osud Poľska, jeho plemä...

So spustenou hlavou vojak sedí,
počúvajúc brezu, ten spev biedy,
bez zbrane, orlica chýba čiapke,
bez domu na svojej zemi — matke.

WŁADYSŁAW BRONIEWSKI
PREL. VLASTIMIL KOVALČÍK

Výber poézie pre recitačné preteky

ČAKANIE

Mrazivý, čistý deň. O, istotu mi daj,
lebo som sám a pancier osuhol ma drví.

Na slnko čakám ako na horúci čaj.
nech sa mi v žilách spení nápor slepej krvi.

Do zeme dýchnem, až mi rosou zaplače,
a povyťahujem z nej žlté blyskáče.

Potom už príde jar. A do klíčenia chleba
nám lastovičky spadnú z umytého neba.

VOJTECH MIHÁLIK

Hviezdy svetovej estrády

KATAPULT

Takto sa nazýva pražské rockové trio, ktoré v tradičnej súťaži Mladého sveta a Smeny — Zlatý slávik získalo titul najpopulárnejšej skupiny — roku 1979 v ČSSR (v r. 1978 — II. miesto). Katapult vznikol v r. 1975 a čoskoro si získal veľkú obľubu. Už pol roka po

založení nahral prvú platňu s pesničkami Pôlnoční závodní dráha a Lesní manekýn, ktorá sa okamžite vypredala. Rovnaký úspech mali i ďalšie malé platne s takými skladbami ako: Já nesnídám sam, Tichá pošta, Vlaky v hľavě, Nalaď si život do C dur, Nebreč, kdyby za to stál a pod.

Katapult hrá jednoduchú rockovú hudbu, smerujúcu k hudobnému cítiu mladého publiku. Texty piesní — zväčša vlastné skladby — hovoria o živote, o tom, čo mladí ľudia vidia dobré i zlé a bez akýchkoľvek okrás upozorňujú na to, čo v ľudských vzťahoch nemá miesto. Zaujímavé hudobné nápady, dobré aranžérstvo a známené prevedenie — to sú hlavné charakteristické črtu tejto skupiny.

V r. 1978 skupina nahrala prvú dlhohrajúcu platňu Katapult — live, ktorú rýchlo vypredali v náklade 101 tis. kusov. Vysoký náklad mali i ďalšie malé platne Katapult — blues, Až..., Jsou špatné dni. Záujem o skupinu je obrovský. Napr. na koncerte v Martine sledovalo 17 tis. divákov a v Banskej Bystrici — 16. tis.

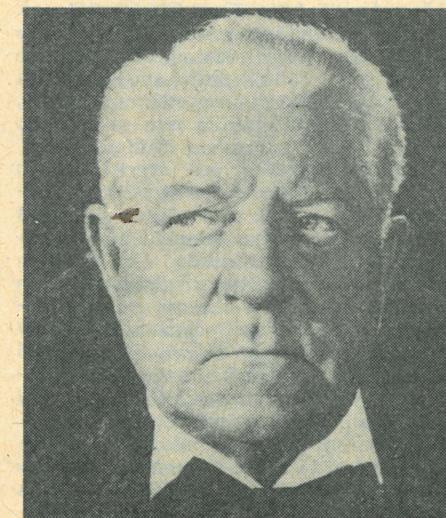
V skupine učinkujú: Oldřich Říha (spev, skladba, gitara), Jiří Starek (bicí nástroje) a Jiří Šindelář (spev, basová gitara). O textovú stránku sa stará Ladislav Vostárek.

strojaniho. Knihy vyžrebovali: Marta Václavová z Čiernej Hory, Silvester Bednářík a Božena Spirčáková z Novej Belej, Marta Magerová z Kacviny a Božena Galiniaková z Krempach.

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje vynikajúceho francúzskeho filmového a divadelného herca. Vytvoril desiatky znamenitých úloh o.i. v takých filmoch ako: Dobrá parta, Veľká ilúzia, Človek beštia, Noc je mojim kráľovstvom, Melodie Paríža, Svätý rok, Bezvýznamní ľudia, Pri muroch Malapagy a v ďalších. Napište nám jeho meno a pošlite do redakcie.

V Živote č. 7/80 sme uverejnili snímku talianskeho herca Marcella Ma-

Ked' som býval malý ako ty,
veril som, že oheň je vždy dobrý
Len čo otec prišiel z roboty,
v našej peci ožívali obri.

Mali rozprávkové podoby,
a nie zlostné ako čerti z pekla.
Koľko taký oheň porobí—
mama na ňom sladké buchty piekla.

Ked' som býval malý ako ty,
hladiac do ohňa som rýchlo rástol.
Otec sa vrátil z roboty
a dal si tiché ruky na stôl.

Vtedy som ja počul slovo Klak
a ten oheň, ktorý kľačal pri peci,
ožil zrazu ako hrozný drak.
Drak, čo robí samé kruté veci.

V spáleniská menil dediny.
Aj bez kľúčov odmykal brány.
Zaplakali ľudia bez viny.
Za nich bojovali partizáni.

Ked' som býval malý ako ty,
hladiac do kachiel som veril ohňu.
Teraz, ked' sa vraciam z roboty
spomienky sa vo mne mlčky pohnú...

TOMÁŠ JANOVIC

slovník Života (73)

POLSKY SLOVENSKY ČESKY

grubość
gruboziarnisty
gru-
by
gruchać
gruchnąć
gruchot
gruczol
gruda
grunt
gruntownie
grupa
grupować
grusza
gruz
gruzłowość
gruzo-
beton
gruzo-
wisko
gruźlica
gryczany
gryczana
kasza

hrubka
hrubozrny
hrubý, tlustý,
silný
hrkútať
padnúť,
udrieť
rachot
žlaza
hruda
pôda, pozemok
dôkladne
skupina
zoskopovať
hruška
rumovisko
hrudkovitost
tehlový
betón
rumovisko,
rozvaliny
tuberkulóza,
pohánčený
pohánčená
kaša

tloušťka
hrubozrnný
hrubý, tlustý,
silný
vrkati
padnout,
praštiť
rachot
žlaza
hrouda
pôda, pozemek
dôkladne
skupina
seskupovať
hruška
rum
hrudkovitost
cihlový
betón
rumiště,
rozvaliny
tuberkulóza,
pohánčený
pohánčená
kaše

gryka
grylaž
grymas
grypa
gryps
gryzacy
gryzienie
gryzi-
piórek
gryzmolić
gryzoń
gryzé
grzalka
grzanka
grzadka
grzaski
grzbiet
grzebać
grzebieň
grzech
grzechot-
ka

pohánka
griláz
grimasa
chrípka
moták
kúsajúci
hryzenie
pero-
hryz
škrabat
hłodavec
hryzé
kúsas, hrýz
hriat
ohrievač
hrianka
hriadka
bahnitý
chrábát
hrebenn
hriech
rehotať,
chrastit
hrkálka,
rapkač

pohanka
griláz
grimasa
chrípka
moták
kousající
kousání
pisálek,
škrabák
škrábat
hłodavec
kousat, hryzat
hřát
ohříváč
topinka
záhonek
bahnitý
hřbet
hrabat
hřeben
hřich
řehtat,
chřestit
řehtačka,
hrkačka

PIONIERSKA KYTICA NA PARTIZÁNSKY HROB

Šumné lesy šumia večnú pieseň
pod krídlami čistej oblohy.
Svoju mladosť, žívú ružu nesiem
na hrob, jeden z hrobov premnohých.

Partizánske hroby dodnes mlčia,
slzy z trávy dodnes hovoria.
Fašizmus sa plazil do návrsia,
smrťou pálil rodné pohoria.

Krvácala jeseň v ohni malín,
padol junák junák zaránky.
Obklúčili ho, však nevzdal sa im,
odvážne sa vrhol na tanky.

Hrajú hrové vetry v strunách lúčin,
hreje naše detstvo slnečné.
Keďkým prišlo zomrieť chlapcom rúčim
pod Telgártom, v Turci, pri Strečne.

Keby bolo partizánskych kytic,
položených s láskou na hlinu,
tisíc, ba aj stotisíckrát tisíc,
neprevýšia veľkosť hrdinu.

Nášu jasnú mladosť neprekáňrif
len tak znenazdajky, poľahky,
je to iskra z partizánskej vatry,
svieti viač než zlaté pozlátky.

Sumia lesy šumia v jarnom vrení
pieseň o živote, čo jak peľ
prenáša sa v šťastie pokolení
z partizánskych cieľ.

PAVOL KOVŠ

LIDÉ ROKY UDÁLOSTI

ZÁŘÍ — SEPTEMBER

1.IX.1939. Toho dne hitlerovské Nemecko zaútočilo na Polsko a tím začalo druhou svetovou válku. Proti Polsku nasadilo pries 80 percent svých pozemních sil první linie, témér celý tankový potenciál a leteckvo. Přes obrovskou převahu nepřetele, početní i technickou, polská armáda se v osamocení a bez pomoci zvenčí (ačkoliv spojenecká Francie a Anglie vypovedely Německu válku 3. září 1939) 35 dní bránila. V důsledku utrpěné porážky Polsko ztratilo nezávislost a ocitlo se v okupaci. Avšak boj proti uchvatitelům za nezávislost a biologickou existenci pokračoval: v okupované zemi a téměř na všech frontách války. Až do vítězství po boku Sovětské armády v květnu roku 1945.

1.IX.1600. Zemřel Tadeáš Hájek z Hájku, významný český hvězdář a lekár (nar. 1.X.1525).

2.IX.1945. V 10.30 hod. tokiského času ministr zahraniční věcí Japonska Sigemitsu a zástupce ozbrojených sil gen. Umetsu podepsali na palubě amerického křižníku Missouri v Tonkiském zálivu akt bezpodmínečné kapitulace Japonska. Konec druhé světové války na Dálném východě.

Válka s Japonskem trvala 1364 dny, od útoku japonského loďstva a letectva na americkou válečnou základnu Pearl Harbor na Havajských ostrovech 7. prosince 1941, do kapitulace. Ztráty japonských ozbrojených sil za války: pries 1140 tis. zabitých, 240 tis. nezvěstných a prees 295 tis. raněných. Hlavní japonskí váleční zločinci byli Mezinárodním vojenským tribunálem pro Dálný východ odsouzeni.

2.IX.1945. Byla vyhlášena Vietnamská demokratická republika. Státní svátek Vietnamese socialistické republiky.

4.IX.1890. V Krakově se narodil maršál Polska Michał Zymierski, účastník první světové války, v r. 1919 šef expozitura Vrchního velitelství Polské armády pro otázky slezského povstání, člen KSP. Za druhé světové války velitel Lidové armády a po vytvoření lidového Vojska polského jeho vrchní velitel, čestný předseda ZBoWiD.

5.IX.1905. Na svazích Varšavské citadely byl popraven Marcin Kasprzak, funkcionář polského dělnického hnutí, člen II. proletariátu a SDKPiL (nar. 2.XI.1869).

14.IX.1944. Osvobození Varšavy na pravém břehu Visly — čtvrtě Praga — sovětskými a polskými vojsky.

24.IX.1900. Narodil se Rudolf Viest, za první světové války příslušník čs. legií, v meziválečném období příslušník čs. armády, od 1939 byl ve Francii, pak v Londýně ministrem čs. emigraci vlády. Za Slovenského národního povstání přiletěl přes Moskvu do Banské Bystrice a 7. října převzal velení nad povstaleckou armádou gen. Jána Goliana. V listopadu 1944 gen. Viest a gen. Golian byli společně zajati německou armádou, odvezeni do Německa a tam oba za neznámých okolností zahynuli.

21.IX.1880. Narodil se Ján Čaplovič, slovenský historik a etnograf (zem. 29.V.1847).

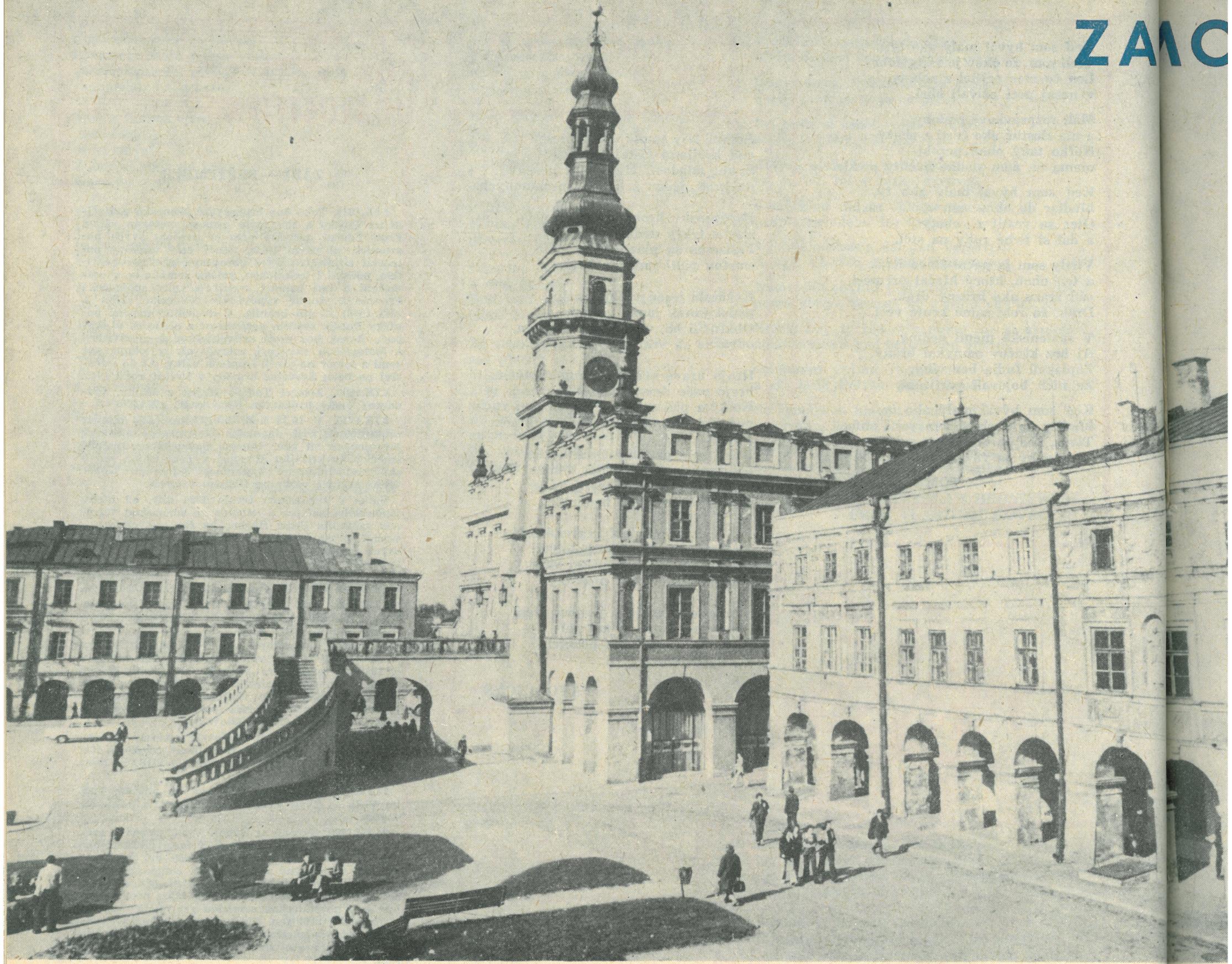
22.IX.1970. Zemřel Janko Alexy, slovenský malíř a spisovatel, národní umělec (nar. 26.I.1864).

29.IX.1938. V Mnichově šéfové vlády: Německo — A. Hitler, Itálie — B. Mussolini, Francie — E. Daladier a Velké Británie — A.N. Chamberlain podepsali mnichovský diktát, který umožnil hitlerovskému Německu obsadit československé sudetské území. Tvořila je pětina státního území ČSR s asi čtvrtinou jejich obyvatel.

30.IX.1700. Narodil se Stanisław Konarski, spisovatel, pedagog, politický činitel, reformátor polského školství v 18. stol., zakladatel Collegium Nobilium (zem. 3.VIII.1773).

30.IX.1945. Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku, vytvořený čtyřmi velmocemi: Francií, V. Británií, Spojenými státy a SSSR, vynesl rozsudek (předčtený 1. října), jímž odsoudil hlavní hitlerovské válečné zločince a viníky za zločiny proti lidstvu a miru. K trestu smrti oběšením byli odsouzeni: Martin Bormann (v nepřítomnosti obžalovaného), Hans Frank, Wilhelm Frick, Herman Göring, Alfred Jodl, Ernst Kaltenbrunner, Wilhelm Keitel, Joachim von Ribbentrop, Alfred Rosenberg, Arthur Seyss-Inquart, Fritz Sauckel a Julius Streicher. Tři obžalovaní byli odsouzeni k odnětí svobody doživotně; z nich pouze Rudolf Hess je do dnes ve vězení Spandau. Jedenáct obžalovaných bylo odsouzeno k mnohaletému odnětí svobody. Hitler a Josef Goebbels spáchali před kapitulací sebevraždu. SS, gestapo, SD a vedení fašistické strany NSDAP byly uznány za zločinecké organizace.

Rozsudky smrti byly vykonány v noci na 16. října 1946 (Göring se den před popravou otrávil kyanidem draselným, který mu byl doručen v nevyjasněných okolnostech, Bormann do dnešního dne nebyl nalezen). Mrtvoly jedenácti popravených byly spáleny v krematoriu v Ostriedhofu a popel vsypán do řeky Isary, aby — jak se pravilo v komuniku — místo jejich pohřbení se nemohlo stát mistrem jakéhokoliv kultu.

Radnice a starobylomy Zame

stáva sa aj takto...

PRINCEZNÁ MARGARETA, sestra královnej Veľkej Británie, sa vraj ironicky usmieva. Totiž v celom Londýne sa klebetí, že medzi bývalým princezniným manželom Lordom Snowdonom a jeho novou manželkou Lucy, ktorá je skoro o 20 rokov mladšia ako princezná — sú nedozrozenia. Povrávalo sa, že Lucy má s lordom — fotografom spoločné záujmy. Bola totiž jeho asistentkou, keď Snowdon nakrúca dokumentárne filmy. Ale lord je s manželkou nespokojný: tvrdí, že je neporiadna, nehospodárska, nestará sa o dieťa a nevie viesť domáenosť na náležitej úrovni. Zasa Lucy hovorí, že život na kráľovskom dvore takto zhýčkal jej manžela. A hneva sa naňho, že večery tráví radšej v spoločnosti svojich krásnych modeliek, ako s ňou.

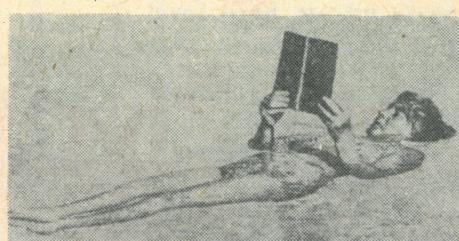
O ZOMRELÝCH sa má hovoriť iba dobre — hlásia staré rímske pravidlo. Ale táto klebietka nijako neškodi nedávno zomrelému režisérovi, Alfredu Hitchcockovi. Veď veľkí ľudia majú taktiež svoje slabostky...

Hitchcock prežil pol storočia v šťastnom a harmonickom manželstve so svojou manželkou Almom. Patril k najlepším a najnežejším manželom. Keď už postarala pani Hitchcocková fažko a nevyliečiteľne ochorela, stratil chuť do života. Ale pani

Alma, aj keď ochrnutá, prežila manžela. V ideálnom manželstve Hitchcockovcov bývali aj búrky. Alma bola žiarlivá, draždila ju manželova oblúba dlhonových blondíniek. A hoci aj tí najzlomyselnši klebietníci netvrdili, že Hitchcocka spájalo aj čosi iné ako priateľstvo s takými hviezdami, ako Grace Kellyová (dnes kňažná Monaka), Doris Dayová alebo Kim Nováková — pani Alma sa s ním zakaždým hádala, keď nakrúcal s niektorou zo svojich krásnych blondíniek. A Hitchcock — ako hovoria — sa jednoducho rád pozeral na krásne ženy, ale zároveň keď boli dobrými herečkami, ich rád obsadzoval vo svojich filmech.

Aby si manželku udobril a urobil jej radosť, dal jej pred niekoľkými rokmi právo na tri filmy: „Pohľad z oblohy“ s Grace Kellyovou, „Človek, ktorý vedel príliš vela“ s Doris Dayovou a „Vertigo“ s Kim Novákovou. Pani Alma však všetky tri filmy stiahla z obehu — bez jej súhlasu nemôžu byť nikde premietané. Hoci filmy boli nakrútené v 50-tých rokoch, sú stále veľmi populárne. Nevedno, či pani Hitchcocková naďalej udrží svoj zákaz. Na snímkach: Hitchcock a jeho manželka.

VRAJ PRAVDIVÉ... Tento jav odporuje fyzikálnym zákonom, ale je to vraj pravda! Totiž istá 50-ročná pani Patricia Biggsová z Austrálie sa vôbec netopí, aj keď nevie plávať. Udržiava sa na vode ako korok bez najmenšej námahy. Keďže býva na pobreží oceánu, kde je voda veľmi teplá, leží si na vlnách celé hodiny. Aby sa nenudila, číta knihu alebo pletie. Na snímke: pani Biggsová vo vode.

NARODENINY. Louise Brownová, prvé dieťa „zo skúmak“ (pisali sme už o nej), oslavovala 25. júla svoje druhé narodeniny. Záujem verejnosti o dievčačku neslabne. Hoci v mnohých vedecích strediskách robia naďalej pokusy so vstupením do maternice ženy vajíčka oplodeného mimo ľudského organizmu — v skúmavke, Louise je zatiaľ jediné dieťa, ktoré prišlo na svet po takomto experimente. Tak alebo onak je to jediný prí-

dnešíš v Brani a od X kráľ. T Hohenzo švábská, ne titul. Pravý p že Karl jazzovým térem, a soubor I je na s Jeho vel LP-desk zollern c

HOHENZOLLERNOVÉ jsou jednimi nejstarších kniežecích rodů v Európe. V XII. storočí panovali nad značnou čas

V BAL ska, byl problém pravními nek.

ZAMOŚĆ

urobylé my Zamoście již říkají Padova Severu

Letošní rok je pro Zamość jubilejní; před čtyřmi sty lety se začínala stavět. Zamość je také hlavním městem vojvodství.

Je to jedno z nejkrásnějších polských měst. Zamośťský renesanční architektonický soubor má ve světových katalogech nejvyšší nultou třídu. Při této příležitosti si připomeňme, jak Zamość rostla a jaké osudové události prožila.

Jan Zamoyski, velký kancléř a hejtman korunního vojska, si chtěl postavit důstojné sídlo a také majorátní středisko. V roce 1580 vybral místo k založení města, které bylo postaveno ve tvaru pětihranu a šachovnicovém uspořádání, obecnano pevnostním valom a příkopem, podle plánu italského stavitele Bernarda Moranda, který však toto své dílo nedokončil. Asi deset let později dokončil výstavbu města jiný italský stavitec Andrea dell'Acqua. Koncem 16. století měla Zamość již výsady osvobozenou kupce od cla, skladování a tří výročních trhů.

Městu vévodilo tehdy honosné sídlo pána Zamošce Jana Zamoyského. V období od konce 16. do konce 18. století měla Zamość vlastní Akademii, tiskárnu, rozvětvenou síť remesla, rozvinutý obchod, jímž se zabývali hlavně Arméni, Rekové z Kaffy a portugalskí Židé, krásné stavební památky, z nichž se mnohé zachovaly do dnešního dne. Zachovala se i překrásná městská radnice z roku 1595. V roce 1666 měla Zamość 253 domy, jejichž majiteli byli většinou cizinci.

Po prvním dělení Polska se Zamość dostala do záboru rakouského. Byla zrušena zamośťská Akademie, obchod upadl: město ztratilo svůj hospodářský i kulturní význam. V roce 1809 dobyla Zamość polská vojska a město bylo krátce poté připojeno k Varšavskému knížectví. Svobodu se však Zamość těšila jen nedlouho. V roce 1813 po těžkých obranných bojích vzdala polská posádka město útočícímu ruskému vojsku. Opět nastoupil úpadek města. Sídlo oblastních úřadů bylo přestěhováno do Janowa. V roce 1821 získala vliváda Polského království Zamość výměnou a učinila z města tvrz, což nepřálo jeho hospodářskému ani kulturnímu rozkvětu. Situace se radikálně změnila, když byla v roce 1866 zamośťská tvrz zrušena. V roce 1890 měla Zamość již 12 269 obyvatel.

Až do počátku 20. století ležela Zamość mimo hlavní obchodní cesty, neměla železniční ani důležitější silniční spojení. Ta situace dělala otcům města největší starosti. Díky jejich úsilí byla počátkem našeho století postavena železniční dráha vedoucí přes město, která přinesla kýzené hospodářské oživení. Vznikly zde četné větší i malé průmyslové závody, rozvíjely se obchod, hlavně s východním a středním Polskem. V mezičase významně významně se stala Zamość po Lublině nejdůležitějším městem v Lublinském vojvodství. Začaly vycházet místní noviny, vzrostl počet obyvatel (z 19 tisíc v roce 1921 na 26 400 v roce 1939).

Jednou měsíčně se v Bangkoku pořádá loterie, na níž jsou losy projeté autobusové jízdenky. Každá jízdenka má přečíslo. Výhry nejsou závratně vysoké, ale od té doby, kdy bylo zavedeno losování, všechni cestující pečlivě kupují jízdenky. Počet černých pasažérů, kterých bylo dříve mnoho, klesl téměř na nulu a někteří cestující kupují dokonce několik jízdenek na jednou!

Ve vagonech i na ulicích je méně smeti; nikdo už nevyhazuje projeté jízdenky.

ISTÝ OBYVATEL SUMATRY sa za 15 rokov oženil 121-krát. Po svadbe a inkovaní patričného vena začínal hned vybavovať rozvodové formality a bol zasa připravený na další manželstvo. Začala sa oň zaujímať polícia a vtedy vysvitlo, že si pamäťa mena iba 27 manželiek.

ANGLIANSKY PASTOR z mestečka Idmiston, John Harvey mal velké starosti keď videl, že jeho fárnici radšej ako do kostola chodia do pubu čiže typického anglického baru. Ak nechodia ku mne, pôjdem ja za nimi, rozholod sa pastora a začal pravidelné navštěvovať pub, ktorý si oblúbili jeho fárnici. Popíjal pivo a rozprával sa so svojimi „ovečkami“, ktoré sa mu zverovali, radil im a poučal ich. Nakoniec návštěvníci lokálu si tak oblúbili svojho farára, že ho vymenovali za „farára pubu“. A ich nábožnosť tak vzrástla, že často po večeroch možno počuť cirkevné hymny, ktoré vyspevajú...

V BANGKOKU, hlavním městě Thajska, byl velmi vtipně a nápaditě vyřešen problém osob jezdících městskými dopravními prostředky na černo, bez jízde-

Fragment bohatě zdobeného průčeli zamośťského městanského domu

FOTO CAF

Válečné operace v září 1939 se městu nevyhnuly. Ve druhé a třetí dekadě se očitovalo ve středu mimořádné litých bojů 2. německé obrněné divize s polskou armádou. Léta okupace pak byla pro zamošťskou oblast vskutku tragická. Němci zde prováděli četné hromadné popravy: mj. v Rotundě zastřeleni, asi 8000 lidí. Zavedli hromadné vysídlování a pacifikaci této oblasti, která se podle německého plánu, tzv. Generalplan Ost, měla stát střediskem německé kolonizace. Oblast měly tvořit čtyři okresy: Zamošťský, Bilgorajský, Tomaszowský a Hrubieszowský.

Vysídlovací akce v zamošťské oblasti byla zahájena v noci z 27. na 28. listopadu roku 1942. Začal se hrůzostrašný teror s tragickými následky, podle podrobně Himlerem vypracovaného plánu. „Zamošťsko vůbec nesmí existovat, jeho obyvatelé musí zmizet z povrchu země!“ — zněla slova Himmlera, vyslovená koncem roku 1941. Lidé v vesnicích, určených k pacifikaci, se museli shromáždit na jednom místě během patnácti minut až hodiny. Mohli si vzít třicetikilogramové zavazadlo. Ostatní majetek museli nechat na místě. Tak tomu bylo až do roku 1944. Nelidské existenciální podmínky vysídlování obyvatelstva, mráz, hlad a teror usmrtily mnoho tisíc lidí, zvláště dětí.

V červenci roku 1944 sovětská vojska osvobodila Zamość. Nastalo nové období v životě města. Byly odstraněny trosky, začaly se stavět první domy. Ukázalo se, že rekonstrukce Zamošťce nemůže být uskutečněna v krátké době. Bylo zapotřebí obrovského úsilí a mravenčí pile odborníků, aby byl Zamošťi vrácen její původní vzhled a krásu.

Dnes je akce na záchranu města teprve v polovině cesty — prohlašují odborníci. Ke konci dosud je v roce 1987, půjde-li vše dobré a hladce. Již dnes lze na Zamość hledět s optimismem. O letošním oblastním svátku úrody nebudu v Zamošci být do očí zdi miniaturních městanských domů ohledané vlnkem, malé, tmavé studně dvorků. Dnes má město moderní obytná sídliště, suchá, teplá a čistá; lesknou se výkladní skříně obchodů. Rada odborníků architektů prohlašuje, že snadnejší bylo postavit zbrusu nové varšavské nebo gdaňské Staré Město podle zachovaných plánů než restaurovat staré, změněné domy Zamošće a vrátit městu jeho původní vzhled.

Dnes má Zamość 40 000 obyvatel, v průmyslu jich pracuje přes 10 000. V roce 2000 bude mít Zamość podle odhadu odborníků 90 000 obyvatel. Ve městě neprůbude průmyslových závodů. Rozrostou se pouze dosavadní, např. továrna na nábytek, závody masného průmyslu a Delia — někdejší odstěpný závod varšavské Cory.

Město počítá také s rozvojem turistiky. Její základnou bude Roztoczański národní park. Na šestí pro Zamošťany je to oblast prozatím poměrně málo navštěvovaná turisty. V městanských domech na Velkém Rynku budou zařízeny hotely a restaurace, které umožní turistům delší pobyt ve městě.

Z tohoto stručného přehledu vyplývá, že se Zamość hodně změnila. Městské úřady a také místní občané hledí do budoucna s optimismem. Mají konkrétní plány, jejichž uskutečnění přispěje ke zvelebení tohoto krásného města.

ADAM CHALUPEC

stává se
i toto...

tam nebo reportér, ktorý by mohol sfotografovať neobvyklý mačiaci zástup nad mliečným jazerom...

FRANCÚZSKA HERČKA Marie-Christine Barraultová hrá úlohu, o ktorej hovorí, že je splnením jej tůžob, úlohu Ireni Joliot-Curieovej, velké vedkyne, dcéry Márie Skłodowské-Curieovej. Ako vieme, Irena bola v rokoch 1936—37 profesorkou Sorbony, prvou v dejinách Francúzská námestníčka ministra, v roku 1935 spolu s manželom Fridrichom Joliot-Curie dostala Nobelovu cenu.

35-ročná Marie-Christine Barraultová vybrala pre túto úlohu spomedzi 120 kandidátok a cíti sa touto volbou pocetená. „Táto postava je mi velmi blízka — hovorí herečka — pani Joliot-Curieová pracovala totiž skutočne z povolania a so zanietením.“ Marie-Christine tiež považuje herectvo za svoje povolanie. Hoci je neterou velkého francúzskeho herca Jean-Louisa Barraulta, celá rodina bola proti tomu, aby bola herečkou. Jednoducho tvrdili, že sa nehodi pre toto povolanie, že prehrá konkurenčiu s krásnymi mladými dievčatmi. A skutočne Marie-Christine dlhšiu dobu nemala úspechy, jej kariéra začala až po tridsiatke. Dnes sa o nej hovorí, ako o jednej z najzáujímavejších francúzskych herečiek. Nedávno natocila film v USA spolu s Woody Allenom.

ŽIVOT 9

Cíl 9/1980 R. ník 23

STÉ VÝROČIE VYSTĀHOVALECTVA

V dejinách slovenského národa sa nachádza veľa rozhraní. Okrem mnohých závažných je aj tŕnistá pút Slovákov do sveta za prácou a chlebom. Odchádzali vo väčších hromadách a neprestajne od sklonku minulého storočia, keď porobené a chudobné Slovensko nemohlo vyživiť svoj lud. Len v rokoch 1867—1900 odišlo 271 000 osôb, prevažne rolníkov. Ale Slováč opúšťala svoju domovinu aj neskôr a za prvej republiky, prinutena nezamestnanosťou v zaostalých mestách a biedou v preludnených dedinách. V rokoch 1920 až 1938 odišlo zo Slovenska skoro 220 000 ľudí, z toho 125 000 do Európy a ostatní do zámoria. Boli to rolníci, ale i robotníci, baníci, hutníci a pracovníci iných povolani.

Pred prvou svetovou vojnou smerovali Slováci predovšetkým do USA. Po vojne, keď Spojené štátu obmedzili počet prílivu Slovákov do okolo 14 000 ročne a po roku 1924 iba do necelých 3 100 osôb, obrátili sa iným smerom. Zámorské vystáhovalectvo prúdilo do Argentíny, Brazílie neskôr do Kanady, v Európe prevažne do Francúzska, Belgicka a Holandska. Spolu vyše milión Slovákov odišlo takmer do všetkých častí sveta.

V novom prostredí ich nikto nečakal s otvoreným náručím a rôzne, často aj dramatické boli ich osudy. Museli tvrdzo zápasit, aby sa uživili. Prekonávali nespočetné prekážky, kym si vypojovali svoje terajšie existenčné a sociálne postavenie. Spoločnými silami v rôznych krajanských zväzoch a spolkoch pracovali pre vývoj národnej kultúry a osvetovej činnosti, ktorá im nahradzovala domovinu. Zvlášť intenzívne rozvíjali slovenské školy, kurzy slovenčiny, umelecké súbory, zakladali knižnice a slovenské časopisy, ktoré im pomáhali udržiavať národné povedomie a citovú príslušnosť k svojej vlasti. Vychovali nové uvedomelé generácie, ktoré dnes prehľbjujú mnogorodé styky so Slovenskom.

Vlastenectvo slovenského vystáhovalectva sa prejavilo najmä v podiele na vytvorení samobytnosti slovenského národa v spoločnom štate Čechov a Slovákov. A potom, v osudných pomníchovských rokoch, v boji proti fašizmu a nemeckej okupácii za slobodné Československo.

* * *

Podľa slovenských vedcov práve teraz uplyva sté výročie slovenského vystáhovalectva. Pri tejto príležitosti Matica slovenska usporiadala v dňoch 1.—3. júla t.r. vedeckú konferenciu s

medzinárodnou účasťou, ktorá sa zaoberala historiou slovenského vystáhovalectva, jeho miestom v dejinách slovenského národa a problematikou súčasného života zahraničných Slovákov a ich stykov so Slovenskom. Popri slovenských a českých odborníkoch zaobrájajúcich sa výskumom vystáhovalectva, konferencie sa zúčastnili aj početní zástupcovia zahraničných vedeckých pracovísk a predstaviteľia krajanských organizácií z Argentíny, Austrálie, Belgicka, Francúzska, Juhoslávie, Kanady, Maďarska, Poľska, Rakúska, Rumunska, Sovietskeho zväzu a USA. Za našu organizáciu — KSCaS — som sa zúčastnil konferencie s tajemníkom Ústredného výboru kr. A.

že drívavá väčšina krajanov nezabúda na rodny kraj, udržiava s ním stále živé a srdečné kontakty. Do histórie našej krajiny sa natrvalo zapísala ich činnosť sledujúca národné osloboodenie a sociálne povznesenie slovenského národa. Teší nás, že si v cudzom svete zachovávate svoj materinský jazyk, povedomie, príslušnosť k svojmu národu. My doma sa usilujeme utvárať podmienky, aby ste mohli byť hrdí na príslušnosť k nášmu národu pod Tatrami."

Srdečne pozdravil všetkých účastníkov konferencie predsedu Matice slovenskej, národný umelec V. Mináč a vo svojom prejave o.i. konštatoval: „Na takomto fóre, s vedeckými nárok-

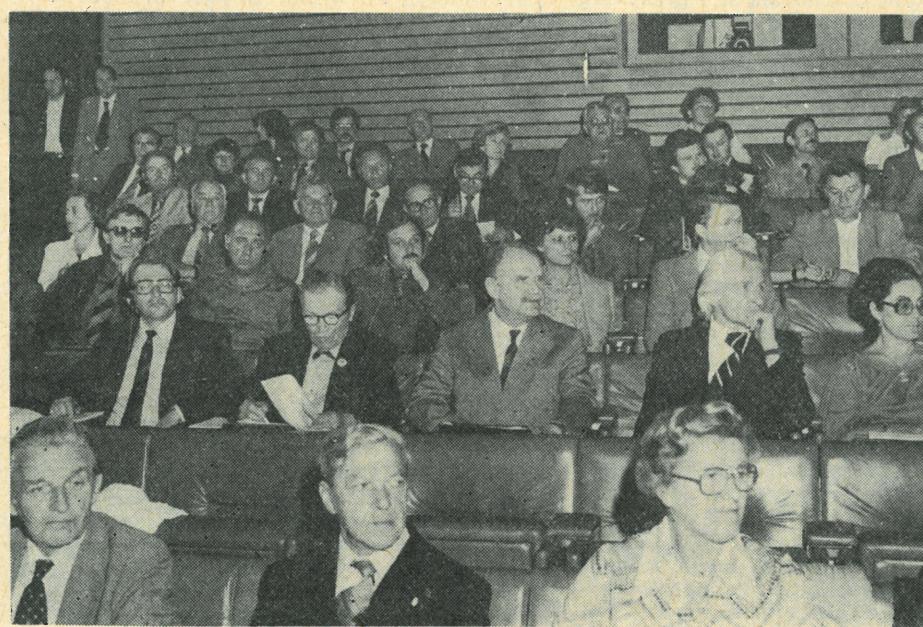
dalších hlási aj moja rodina. O veľkej práci konferencie svedčí aj 37 referátov a príspevkov, ktoré boli počas nej prednesené. Tri hlavné referaty prednesli: PhDr. F. Bielik z OZS MS o slovenskom vystáhovalectve a jeho mieste v slovenských národných dejinách; PhDr. J. Siráčky taktiež z OZS MS o súčasnom stave a perspektívach výskumu dejín a súčasného života zahraničných krajanov a A. Ištvančinová, vedúca OZS MS o problematike súčasného života krajanov vo svete a slovenských kultúrnych stykoch s nimi. Slovenskí odborníci prednesli ďalších sedem referátov a zástupcovia českých vedeckých pracovísk päť referátov. Zahraniční vedeckí pracovníci a krajania prednesli ďalšie 22 referáty a príspevky, v tom po jednom z Argentíny a ZSSR, po dva z Francúzska, Kanady, Poľska, Rakúska, Rumunska a USA, tri z Maďarska a päť z Juhoslávie. Z Poľska velmi zaujímavý referát prednesol prof. A. Brožek z Ústavu pre výskum „polónie“ Jagellonskej univerzity v Krakove. Zasa kraján A. Andrašák oboznámiť účastníkov rokovania s činnosťou našej krajanskej organizácie a v jej mene zaželal konferencii úspešné rokovanie a všetkým krajanom mnoho úspechov v ich práci. (K predneseným referátom a príspevkom sa vrátme, ak ich podľa príslušbu OZS MS obdržíme pre Život).

V prvý deň konferencie všetkých jej účastníkov prijal člen predsedníctva UV KSC, predseda vlády SSR Peter Colotka. Stretnutia sa zúčastnili členovia predsedníctva UV KSS, predsedova SNR V. Šalgovič, tajomník UV KSS L. Pezlar a predsedova Matice slovenskej V. Mináč.

„Sme radi, že vás víname v rokoch, ktoré znamenajú jar nášho života“ — povedal v príhovore P. Colotka a pripomenal, že slovenskú krajinu, odkiaľ kedysi ľudia odchádzali za prácou do sveta, pomáhajú dnes — pri nedostatku vlastných pracovných síl — budovať pracovníci zo zahraničia. Počas priateľského stretnutia mali krajania možnosť oboznámiť P. Colotku s problémami vo svojej práci a s dosiahnutými výsledkami.

Po skončení konferencie zahraničný účastníci odišli na štvordňový zájazd po Slovensku, ktorý pre nich pripravila Matica slovenská.

ADAM CHALUPEC

Účastníci konferencie v Bratislave.

Foto: F. Lašut

Andrašákom na pozvanie Oddelenia pre zahraničných Slovákov Matice slovenskej. Prišiel som priamo z Prahy zo spartakiády, o čom som písal v minulom čísle, a tu sme sa stretli.

Konferenciu otvoril podpredseda Matice slovenskej PhDr. K. Rosenbaum DrSc., ktorého ďalší prejav o význame slovenskej americkej tlače sme vypočuli počas rokovania.

Účastníkov konferencie pozdravil v mene Slovenskej národnej rady a vlády Slovenskej socialistickej republiky člen predsedníctva UV KSS, predsedova SNR V. Šalgovič. Zvlášť srdečne privítal krajanov zo zahraničia. „Sme radi — povedal okrem iného — že ste opäť zavítali tam, odkiaľ kedysi vás, vašich rodičov či starých rodičov vynála nepriazeň osudu hľadať väčšiu a istejšiu skyvu chleba. (...) Vážime si,

mi a v širokom zábere sa u nás uvažuje o dejinách slovenského vystáhovalectva prý raz. (...) Nezabúdame — povedal — na pomoc najpokrokovnejšej časti českej a slovenskej emigrácie pri vzniku prvej Československej republiky, ani na obetavosť, sympátie a pomoc v našom boji proti fašizmu. Práve tieto a podobné činy pokladáme za pozitívny vklad emigrácie do našich národných dejín, teda aj do dejín civilizačného a kultúrneho pokroku.“

Boli to tri dni priam nabité programom. Vtedy, keď som počúval referáty a príspevky o dejinách slovenských vystáhovalcov uvedomil som si, že konferencia bola najlepšou oslavou ich steho výročia. Vedľa stále ešte málo vieme o osudech veľkého prúdu slovenských vystáhovalcov a v tom o ich polskej vetvičke, ku ktorej sa okrem mnohých

kodobé horúčavy zaznamenali v júli aj v New Yorku, Philadelphii a Baltimore. Podľa amerických vedcov môžu tie-to katastrofálne horúčavy vyvoláť negatívne ekologicke následky.

So zlepšením počasia sa všeobecne počíta v auguste a septembri. O tom, či v auguste nadišlo konečne skutočné leto, budú už naši čitatelia vedieť pri čítaní tohto čísla Života. Všetky do terajšie meteorologické prognózy sa pre tohorocné anomálie počasia nezistili. Niektorí vedeči usudzujú, že tieto anomálie znamenajú predpoveď nepríaznivých klimatických zmien. Jedná sa predvídajú ochladenie podnebia na našej zemeguli, zasa iní oteplenie. Spor asi dlho nebude vyriešený.

My sa obmedzíme iba na to, že pri pomeníme niekoľko ľudových predpovedí septembrového počasia: — Keď september slinkom začína, pekne po-

časie celý mesiac trima; — Dážď na sv. Michala (29.IX.), bude zima netrvála; — Keď vtáky pred Michalom odleteli, bude ostrý december celý; — Keď teplým septembrom ide chladný október.

(zozb. Mišo)

DAKUJEME

Obdržali sme do redakcie milý pozdrav z Detvy, ktorý podpisali krajaní a krajania: Viktoria Smrečáková, Silvester Smrečák, Kristína Smrečáková, Emilia Smrečáková, František Živiol, Mária Živiolová, Jozef Kobroň, Emilia Kobroňová, Helena Kobroňová, Emilia Osypeková, Karol Stasiak, Albin Slachta, Mária Karkošková, Žofia Svetláková a František Šoltýs.

SEPTEMBER 80

POKRÁCOVANIE ZO STR. 12

a Vojvodine, kde žijú tisíce Slovákov. Horské vrcholky nedaleko Eublany sa skryli pod 20-centimetrovou vrstvou snehu. Bol to na tomto území najchladnejší júl od 84 rokov. Mnoho snehu napadalo v tom istom čase v alpských oblastiach Talianska.

Zrážky boli citelné nielen v Európe. Intenzívne monzúnové dažde vyvo-

ZELOV

Dne 17. července se v závodním klu-
bu ZZPP Fanar konalo slavnostní za-
sedání zelovského národního výboru
a výboru Fronty národní jednoty.
Předseda městského výboru Fronty
národní jednoty shrnul dosavadní čin-
nost zelovského výboru PSDS, Fronty
národní jednoty a městského úřadu na
území města; mluvil také o nových plá-
nech na další výstavbu města. Po re-
ferátu byly slavnostně předány dvěma
občanům Zlaté kříže za zásluhy, třem
občanům Stříbrné kříže a třem odzna-
ky Fronty národní jednoty.

19. července harceri uspořádali na
Patykách slavnostní táborák.

20. července se na Patykách konala
lidová veselice se sportovním progra-
mem a kulturními soutěžemi.

21. července na Zelené diskotéké
čtyřicátníků vystoupila pouliční kapela,
taneční orchestry ze Zelova a konala
se soutěž „Mikrofon pro každého“.

22. července se na stadionu sportov-
ního klubu Włókniarz konala sportov-
ní slavnost „Dvě hodiny pro rodinu“ s
bohatým sportovním programem.

ZELOV A OKOLÍ je název turistic-
kého průvodce, vydaného Vojvodským
střediskem pro turistické informace v
Piotrkowě Trybunalském. Průvodce je
opatřen mapkou města a hezkými ba-
revnými ilustracemi na křídovém pa-
píře. V úvodním textu je zmínka o
českých osadnících, kteří do Zelova
prinesli tkalcovství, což je pro nás i
zelovské krajané milou skutečností,
stejně jako sbor českých bratří na
jednom ze snímků. Ačkoliv bylo vy-
dáno přes pět tisíc exemplářů, průvod-
ce (cena devět zlatých) je již vyčerpán.

RED.

KREMPACHY

Pri príležitosti júlového sviatku obrodena Polska sa už tradične konal v Krempachoch volejbalový turnaj o Pútovný pohár Spiša. V tomto roku sa turnaja zúčastnili štyri mužstvá, v tom tri, ktoré rokročne súťažia o prvé miesto. Boli to: Slavoj Spišská Bela, LZS Durštín, domáce Krempachy a po prvýkrát v turnaji súťažilo mužstvo z Kacvina.

Celková úroveň turnaja bola vysoká, aj keď veľmi dobrú hru striedali chvíle slabších výkonov. Jednako jednotlivé zápasy boli zaujímavé, nechýbala bojovnosť a snaha po víhre. Bojovalo sa tvrdo, ale čestne.

Turnaj sa teší veľkému záujmu športových priaznivcov. Keďže aj počasie prialo, turnaj prilákal veľký počet divákov, ktorí svojim povzbudzovaním vytvorili ozajstné ovzdušie veľkých športových podujati.

Po urputných bojoch a dramatickom závere zvíťazilo mužstvo Slavoj Spišská Bela a získalo pre tento rok pútovný pohár. Na druhom mieste skončil celok z Durštína, na treťom LZS Spiš-Krempachy a na štvrtom LZS Kacvin.

Pri tejto príležitosti treba vyzdvihnuť športovú družbu a výmenu, ktorú športovci z Krempach udržujú so Slavojom Spišská Bela už celých desať rokov. Okrem spolupráce a výmeny skúseností v športe, družba ovplyvňuje aj iné stránky života a najmä osobné styky, ktoré často vystúpujú v srdečné priateľstvá. Veľkým prínosom pre obidve strany by bolo rozšírenie spolupráce aj na ďalšie oblasti a najmä na kultúrnu spoluprácu. Snahy v tomto smere boli signalizované už viackrát, žiaľ doteraz ostali len v prísluchoch. Vzájomné styky telovýchovných jednot si zaslúžia uznanie a povzbudenie do ďalšej a ďiršej spolupráce aj v iných oblastiach života.

DOMINIK SURMA

VANDROVKY S DIVADLOM

Jednou z foriem kultúrnej práce na-
še Spoločnosti je organizovanie diva-
delných krúžkov. Naposledy vznikol
osemčlenný ochotnícky súbor pri Mies-
tnej skupine KSCaS v Podvilku pod
vedením kr. Márie Gribáčovej, ktorý
nacvičil veselohru od Jána Chalupku
Starý zalúbenec. Hodno poznámenie, že
ochotnícke súbory veľmi obľubujú ve-
selohry vzhľadom na tematiku a si-
tuáčny humor, podobne, ako aj kra-
janské publikum.

S premiérou Starého zalúbenca diva-
delný krúžok vystúpil pred domácim
obecenstvom už v júni 1980. Neostal
iba pritom. Ďalšie predstavenia pred-
viedol na scénach niekoľkých obcí na
Orave a to v Harkabuze, Malej Lipnici,
Hornej Zubrici a v Chyžnom. Divadel-
níci z Podvilk predvedú svoje berecké
umenie aj divákom na Spiši a dokonca i na slovenskej Orave počas dožinko-
vých slávností.

Vystúpenia Podvilkianov sa páčili, aj
keď nie vo všetkých obciach bola pri-
meraná frekvencia. Napríklad v Hor-
nej Zubrici hladisko nebolo plné. O
patričnú propagáciu akcie by sa mali
starat predovšetkým tie miestne sku-
piny, kde sa predstavenie uskutočňuje.

Táto hodná nasledovania „vandrov-
ka“ divadelného súboru prináša osah
našej organizácie. Získava na tom celá
krajanská verejnosť v Polsku, ktorá má
možnosť vidieť slovenské predstavenie,
počut slovenské slovo.

Divadelníci z Podvilk si za túto
akciu zaslúžia potlesk a uznanie. Ved-
často museli prekonávať mnohé ťažkos-
ti, aby mohli vystúpiť v iných obciach.
Práve preto treba pomôcť nie len im,
ale aj ich budúcim následovníkom,
vytvoriť dobré ovzdušie, aby cítili, že
sú skutočne vítaní, že ich práca nevyšla
navinivo, ale prináša úžitok a pobave-
nie, aby malí radost z vystúpenia nie-
len diváci, ale aj očotníci.

Dúfam, že aj ďalšie miestne skupiny
vyvinú úsilie a budú nasledovať di-
adelný krúžok z Podvilk a tým vytvoriť
priaznivé podmienky pre kultúrnu
spoluprácu a výmenu medzi mies-
tymi skupinami a súčasne prispejú k
oživeniu kultúrneho života na Spiši a
a Orave.

Starý zalúbenec je lúbosná veselo-
hra, ktorú napísal pôvodne po maďar-
sky prvý z trojice najlepších sloven-
ských dramatikov 19. storočia Ján Cha-
lupka. Veľký význam pre slovenské
divadlo tohto obdobia mali Ján Pa-
lárik a Jonáš Záborský.

Autor prepracoval trojdejstvovú hru
z maďarskiny do vtedajšej češtine a vydal ju v Levoči v roku 1837 pod názvom Starou plesnivec aneb Čtyři svadby na jednom pohrebe v Kocourkove. Po slovensky vyšla roku 1875.

Starý zalúbenec patrí k tým hrám J. Chalupku, ktoré svojazným humo-
rom, komickosťou, charakteristickými menami (Beloritka, Svrboritka, Poma-
zal) a najmä kresbou charakterov a ja-
zykom sa vysmeievajú a odhalujú po-
krytie, premanierovanú malomeš-
tiacku morálku. Hrdinami jeho hier
sú priemerni ľudia: úradníci, lekári,
remeselníci, ako aj prostí ľudia, u ktorých kritizuje prehnanej lipnutie na móde, nezmyselnú maďarizáciu Slová-
kov, stavanie na malichernostiach a pod.

Veselohra Starý zalúbenec vo vývi-
novom kontexte dramatického umenia
Jána Chalupku predstavuje popri Ko-
cúrkove, Dobrovolníkoch a pod. hru,
ktorá okrem toho, že vie rozveseliť, poukazuje na chyby, malichernosti a pomýlené chápanie skutočnosti. Chce prebudíť národné čítanie Slovákov, ktorí podliehajú maďarizácii.

Bude azda vhodné pripomenúť, že
keď hrali túto hru pod názvom Starou
plesnivec v Mikuláši roku 1839, hlavnú úlohu hral študent, neskôr autor Reštaurácie — Janko Kalinčiak.

Napísanú pred výšte storočím veselohru Starý zalúbenec nacvičil ochotnícky divadelný súbor MS KSCaS z Podvilk. Dňa 27. júla ochotníci z Podvilk v kinosále Rolníckeho klubu a zabávali počas dvoch predstavení — o 17.00 hod. mladých a o 20.00 hod. dospelých Zubričanov. Vyobliekaní do šiat, ktoré verne pripomínali oblečenie z minulého stočenia, predviedli predstavenie dodržiavajúce Chalupkove založenia, čiže zabavili a poučili.

Nevelmi početné, ale pozorne publi-
kum reagovalo na plné komickosti po-
činania hercov a odmeňovalo ich vre-
lým potleskom zvlášť vtedy, keď na
scéne bol hlavný hrdina — majster Pomazal.

Až na menšie chyby vo výslovnosti
predstavenie bolo dobré a nesporné
prineslo divákom mnoho príjemných
zážitkov.

DOMINIK SURMA
EUGÉN MIŠINEC

NOVÁ BELA

Dňa 6. júla t.r. zavítal k nám ta-
nečný orchester Melódia pod vedením
prof. Víta Hrmu, ktorý pôsobí pri
Osvetovom kultúrnom dome Bratisla-
va-vádzek.

V popoludňajších hodinách Melódia
vystupovala v Jurgove, kde ju obecen-
stvo odmenilo vrelým potleskom. V
ten istý deň vo večerných hodinách
tentoto šestefného súboru vystúpil v klubovni
KSCaS v Novej Belej, preplne-
nej do posledného miesta krajami, medzi
ktorí boli velmi vela mládež. Po vystúpení
Melódia vyhrala do tanca a mládež sa skutočne dobre
zabávala.

Srdcne dākujeme bratislavským
umelcom za milú návštevu medzi spiš-
skými krajanmi, želame im mnoho
ďalších tvorivých úspechov a tešime
sa na ďalšie stretnutia s nimi.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

CHOROBY Z POVOLANIA

Zákon o dôchodkoch pre rolníkov a
ich rodin zaviedol aj peňažné príspevky
pre prípad chorob z povolania, akým sú
vystavení rolníci. K najčas-
tejším chorobám z povolania na vidie-
ku patria:

★ Ostré a zdlhavé otravy chemický-
mi látkami a následky týchto otráv.

★ Choroby po zvieratách, infekčné
alebo parazitné, ktoré sa prenášajú na
ľudí (napr. brucelóza, blastomykóza,
slezinná smrť).

Štátne sanitné inšpektoři majú zoz-
nam chorob z povolania, ktoré sa vys-
kytujú v oblastiach, kde pôsobia. Po-
dozrenie o chorobu z povolania malo
by písomne označiť zdravotné stredisko
a zverolekár štátnemu sanitnému inšpektořovi.

V prípade choroby z povolania prís-
pevky vypláca Štátne poisťovňa (Za-
kľad Ubezpicení Spoločenských — ZUS)
na základe žiadosti postihnutého. K
žiadosti treba pripojiť rozhodnutie
štátneho sanitného inšpektořa, ktorý
zistí chorobu z povolania, potvrdenie
o práčeneschopnosti, ako aj potvrdenie
o zdravotnom stave (na tlačive ZUS-
N-14).

Rolníkovi, ktorý onemocnel na chor-
obu z povolania prisľúcha:

★ Nemocenská dávka — za každý
deň práčeneschopnosti za obdobie od
30 dní do 6 mesiacov (50 zl za každý
deň).

★ Jednorazová dávka vo výške od
2000 do 50 000 zl za stále alebo dlho-
trvajúce poškodenie zdravia.

★ Invalidný dôchodok, ak pre chorobu
z povolania bude rolník zaradený do I. alebo II. invalidnej skupiny.

Také isté dávky prisľúchajú aj man-
želke rolníka, ktorá s ním žije v spo-
ločnej domácnosti a ktorá onemocnela
na chorobu z povolania.

Rodinným prislušníkom rolníka, ktorý
umrel následkom choroby z povola-
nia:

★ jednorazová dávka,
★ rodinný dôchodok.

Právo na jednorazovú dávku (jednorazové odškodné) majú: spolumanžel, ktorý bol v deň rolníkovej smrti v manželskom zväzku s ním, rodičia, ktorí splňajú podmienky požadované pre získanie rodinného dôchodku a deti (v tom adoptívne, nevlastné), ak nepre-
kročili 16 rokov, a v prípade, že chodia do školy — 24 rokov.

Návrhy na nemocenské príspevky sa
pišu na tlačive ZUS-SR-2 a návrhy na
jednorazové dávky — na tlačive ZUS-SR-2a.

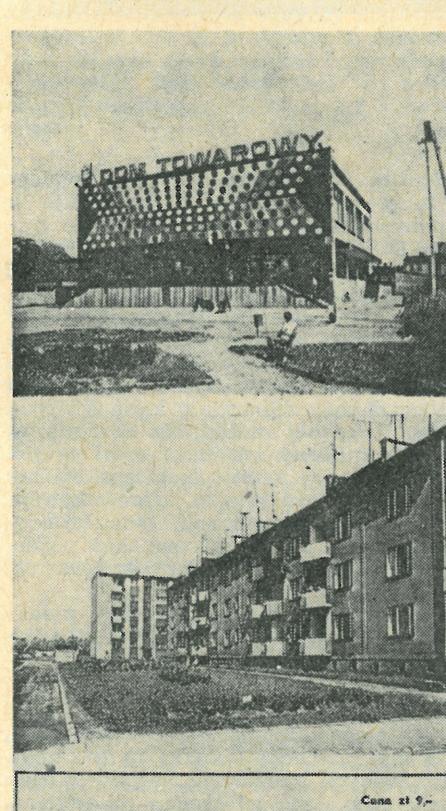
Výška jednorazovej dávky (jednorazového odškodného) sa zvyšuje o 1000
zl, ak rolník bude zaradený do I. invalidnej skupiny. V prípade rolníkovej
smrti následkom choroby z povolania, jednorazové odškodné dosahuje:

★ Pre spolumanžela 50 000 zl. Ak po
rolníkovi zostali popri spolumanželovi
aj iní rodinní prislušníci — odškodné
sa zvyšuje o 10 000 pre každého z nich.

★ Pre dielu, ktoré je sirotou a má
nárok na rodinný dôchodok — 50 000
zl. Keď zostalo viacero detí, odškodné sa
zvyšuje o 10 000 zl na každé ďalšie dieťa.

★ Pre iného rodinného prislušníka —
25 000 zl. Ak zostalo niekoľko členov
rodiny, ktorí majú nárok na odškodné,
vtedy sa túto sumu zvyšuje o 10 000 zl
na každého ďalšieho člena.

Zavedenie do dôchodkového systému
pre rolníkov príspevkov za choroby z
povolania pozdvihuje význam rolní-
keho povolania. (sts)

ZELÓW
i okolice

WOJEWÓDZKI OSRODEK INFORMACJI TURYSTYCZNEJ PRZY
WPGT „TRYBUNALSKIE”, PIOTRKOW TRYBUNALSKI, PLAC
KOŚCIUSZKI 7 TEL. 22-01

KAW
KRAJOWA AGENCJA WYDawnicza
ODZIAŁ W ŁÓDZI

KEď UVAŽUJEME O VYKOPÁVANI ZEMIAKOV

V auguste, keď v centrálnom Polsku rolníci začali na ľahších pôdach tohorčné žatvu a s veľkou námahou zbierali polahnuté obilie, ustarostene si prezerali zemiakové plantáže. Aké budú tohorčné práce pri vykopávaní zemiakov, aká bude úroda? Ich ustarostenosť zdôvodňovali dve príčiny. Za prvé obrovská väčšina zemiakov je určená na kŕmenie zvierat, čo zabezpečuje potreby každého gazdovstva, ostatné sa predáva a iba 10 percent ide na naše stoly. Za druhé, zemiakové polia nevyzerali najlepšie. Veľmi daždivá prvá polovica leta nedovolila vykonať všetky nevyhnutné pestovacie práce. Voda stála na poliach a zemiačinská pripominali skôr ryžové polia. Ale najväčšie starosti vzbudzoval vzhlad niektorých zemiakových krov. Listie bolo zošúverené a predčasne ťatto.

Aké choroby a akí škodcovia môžu utociti na zemiaky čiže tú rastlinu, ktorú sa v Polsku pestuje už 300 rokov tak, že sme velkostou pestovacej plochy a výškou úrody na druhom mieste vo svete? Predovšetkým musíme si uvedomiť, že zemiaky sú mimoriadne jemné a citlivé rastliny. Treba ich sadit veľmi skoro a starostlivo pestovať. Napriek rôznym známym agrotechnickým úkonom ľažko ich uchrániť pred škodcami a chorobami. Utoci na ne pášavka zemiaková, s ktorou rolníci ma-

jú každý rok tolko starosti. Rôzne hubové a infekčné choroby spôsobujú, že zemiaky hniejú. Avšak najnebezpečnejšie sú vírusové choroby. Spôsobujú obrovské straty, ktoré niekedy dosahujú 50% úrody.

Anomálie na zemiakovej vŕati, ktoré spozorovali rolníci, boli pravdepodobne vyvolané vírusom. S vírusovými chorobami zemiakov už roky bojuje Zemiacársky inštitút v Bonine a konkrétnie dr. Wojciech Gabriel, vedúci Ústavu pre vírusové choroby a semeňarstvo tohto inštitútu. Aké sú dôtrajšie výsledky v tomto ľažkom boji? Je známe, že vírusové choroby zemiakov prenášajú vošky. Preto najdôležitejšou úlohou bolo zistiť, ktoré vošky sú nositeľkami vírusu. Po dlhých výskumoch zistili, že hlavným nositeľom je voška, ktorá sa po polsky nazýva „mszyca szakłakowa“, ktorá svoje važička necháva na zimu na znájom lesnom kres „szakłak“, ako aj voška broskyňová, ktorá zimuje na broskyni a iných rastlinách z celade lulkovitých, ktoré rastú najčastejšie v lessových roklínach, najmä v krakovskej a sandomierskej oblasti. Zároveň zistili tiež dva druhy nebezpečných vírusových chorôb, ako aj to, že rozmniožovanie vošiek podporuje vysoká teplota na jar a skoro v lete. Taktô došli k záveru, že skoré sadenie zemiakov prechádza vírusovým chorobám, lebo kým na ne

záútočia vošky, sú už proti nim imuné.

Môj známy rolník sa chválil, že každý rok mení zemiaky na sadenie. Je to chvályhodné, ale výšlo najavo, že ich dostával od známeho zo susednej obce. Zatiaľ však príprava a produkcia zdravých zemiakov na sadenie je veľmi zložitá. Práve tým sa zaobrá spomínaný vedecký ústav v Bonine. Uskutočňuje sa celý rad rôznych úkonov od sadenia po zber a skladovanie, aby sa mohlo získať odolné a plodné zemiaky. Patrí k tomu o... aj t.z.v. negatívna selekcia, ktorá spočíva v odstraňovaní z plantáže rastlín, ktorých potomstvo by znižilo hodnotu danej partie zemiakov. Uskutočňujú tam aj včasné sadenie a včasné ničenie vŕate, čo taktiež predchádza šíreniu sa vírusových chorôb. Všetko sa tam robí čo najstarostlivejšie preto, aby dospelovali najkvalitnejšie odrody. Vypracovali aj rajonizáciu zemiakových odrôd v Polsku podľa ich odolnosti na vírusu. A dokonca vypesovali aj odrodu úplne odolnú proti vírusu „Y“, ktorú nazvali „San“.

Gminné polnohospodárske služby venujú príliš málo pozornosti otázke pestovania zemiakov. Zaujíma ich hlavne pášavka zemiaková a boj s ňou. A to je príliš málo, čo vyplýva hoci len z uvedených príkladov.

MB

V továrnach na zemědělské stroje Agromet-Famarol v Darlowě vyrábějí bubnové obraceče-shrnovače se na, které zemědělci chválí. V letošním roce továrna vyrobí 13 tisíc těchto strojů na mechanický i koňský potah. V příštím roce se bude vyrábět stejný typ stroje, ale o 40 kg lehčí.

FOTO CAF

SEPTEMBER 80

Katastrofálne povodne u nás a v iných európskych krajinách, v Indii a Bangladéši, veľké horúčavy a sucho v Spojených štátach, chladné a daždivé leto — takéto meteorologické správy sme počúvali tohto leta.

Od začiatku roku sme stále čakali na zlepšenie počasia. Apríl a máj, okrem niekoľkých dní, nemali s jarom vela spoločného. Na Podhali, Orave a Spiši bola vegetácia oneskorená asi o mesiac. Priestr mračien 9. mája nad Rzeszowským vojvodstvom zničila dve dediny. 22. mája v Olšíne a v noci na 30. mája v Tatrách napadal sneh. Očakávané oteplenie neprišlo ani v júni. Bolo iba niekoľko teplých dní, kym ostatné — chladné a daždivé. 15. júna prešli v pásme od Loden po Toruň a ďalej na sever až za Bydhošť mimořiadne silné búrky a priestr mračien. Za 26 hodín napadalo ľoko vody, kolko napadá priemerne za pol roka. V tom istom čase veterán smršť v er-

furtskom obvode v NDR spôsobila smrť niekoľkých osôb.

V júli opäť prešla nad Poľskom vlna intenzívnych a dlhotrvajúcich zrážok. V mnohých oblastiach krajiny zrážky mnohonásobne prekročili priemer a predviadaný stav. Podľa meteorológov môžu sa takéto zrážky vyskytnúť raz za 200—250 rokov. Tak obrovské množstvo vody nemohlo odtieť do priekop a riek, ani vysiaknúť do úrodnnej, ľažko prieplustnej pôdy. Voda ostávala v prírodných priehlbinách, počom stekala na nižšie položené územia a vytvárala obrovské jazerá a záplavy. Zároveň v niektorých oblastiach rieky vystúpili z korút a melioračné priekopy sa stali prudkými potokmi. Vyše milión hektárov úrodnnej, intenzívnej obrábanej pôdy sa ocitlo pod vodou. Voda vtrhla do mnohých miest a dedín, v Krosne dvakrát v druhej polovici júla. Vojsko evakuovalo obyvateľov z dedín odrezaných od sveta buď zaplavenej vodou. Protipovodňová akcia zahrnula 15 vojvodstiev. Najťažšia situácia bola na Pomorí a v Kujawskej oblasti kde prudké dažde padali nepretržite od polovice júna. Povodne postihli aj

Opolské, Rzeszowské a čiastočne Wroclawské vojvodstvo, ako aj žuławské, chełmské, podkarpatské a ďalšie oblasti. Boj s vodným živlom trval deň a noc, úporne s ním zápasili rolníci, polnohospodárske služby, hasiči, vojaci, milicionári a brigády civilnej obrany krajiny. Zmobilizovali všetky sily a prostriedky, aby čo najrýchlejšie odstránili vodu z polí a vrátili ich polnohospodárstvu.

Hospodárske straty sú obrovské. Avšak najväčšie v polnohospodárstve. Dokonca ani najväčšie riečne povodne nemali tak ľažké následky pre polnohospodárstvo, ako tieto záplavy z dlhotrvajúcich zrážok. Všade, kde voda polekla, rolníci vyuvinuli úsilie pre odstránenie následkov povodne na poliach, predovšetkým pri prvom zbere trávy. Z väčšiny lúk sa trávu dalo zahrániť, ale predsa nie zo všetkých; aj kvalita sena je horšia ako v minulom roku. Zničené boli tisíce hektárov cukrovej repy a zemiakov. Nižšia bude úroda kukurice a zeleniny. Najmenej utrpeli obiliny, ale mnoho z nich poľahllo. Tam, kde sa žatva obvykle končila v auguste, tento rok sa pre-

tiahla do septembra. Od chladu a dažďov utrpelo ovocie. Zoznam strát je dlhý.

Katastrofálne zrážky boli aj v Československu. Vzbúrené rieky a potoky zaplavili v rôznych oblastiach republiky tisíce hektárov lúk a polnohospodárskej pôdy a spôsobili citelné straty. Na mnohých miestach Východočeského, Západopočeského a Východoslovenského kraja voda vtrhla do domov a továrn a spôsobila veľké hospodárske straty.

Prudké a dlhotrvajúce dažde spôsobili povodne aj v Belgicku, Holandsku, NSR a Luxemburgo. Voda zaplavila polia, mestá a dediny, tunely a autostrády. Holandský meteorologický ústav vo Vlissingene, založený v roku 1855, ešte nezaznamenal také zrážky od svojho vzniku.

Zasa v Juhoslávii po niekoľkodňových júlových horúčavách sa narazívali ochladilo, čo vytváralo uragány, ktorých rýchlosť dosahovala 140 km/hod. Takéto vetry tam nezaznamenali už 30 rokov. Uragány spôsobili hospodárske straty najmä v Slovinsku

POKRAČOVANIE NA STR. 10

Z KALENDÁRA NA —

V októbri zbierame okopaniny, čo je rovnako namáhavou a dôležitou pracou ako žatva. Najsíce výkopalovanie zemiakov, potom cukrovú repu a v ďalšom poradí mrkvu a jedlú repu.

Zemiaky určené na kŕmenie je najlepšie paríť a silážovať. Zemiaky musia byť čisté, lebo znečistenie zemou stáhuje silážovanie a znižuje kvalitu siláže.

Silážovanie by malo byť základnou metódou skladovania krmív. Značne lepšie možno využiť trávu, keď ju nesúmíme, ale silážujeme. Popri repnom lísti, medzikultúrach a iných rastlinách sa na silážovanie hodia aj odpadové časti zeleniny, zelená zemiaková vŕata, tráva z priekop atď. Dobytok zvykame na kŕmenie v zime, postupne pridávame sušé krmivo (seno, slama, plevy). Nesmieme zabúdať na pravidlo, že najlepšie seno treba dávať iba dojniciam. Kŕmením koní takýmto senom marníme cenné bielkoviny.

Pola, na ktorých sme nesiali, treba na jeseň zaorať, čo prospevia udržiavaniu vlhka v pôde a zlepšuje jej štruktúru. Aby sme predišli stvrdnutiu pôdy pod skyvami, malo by sa orať do rôznej hlbky, no radšej dosť hlboko, aby sme zváčšili vrstvu obrábanej, úrodnnej pôdy.

Jeseň je obdobím vyvážania a zaorávania maštalného hnoja. V tomto čase treba maštalný hnoj zaorávať hľavne pod cukrovú repu, jarnú repku olejné, skoré zemiaky, kukuricu a mak. Na ľažkej pôde možno na jeseň zaorávať aj fosforové a draselné hnojivá.

Ak sa párenie oviec neskončilo v septembri, párimo ich ešte do polovice októbra. Ovce možno vypúšťať na zemiačiská a repiská, keď z nich pozberieme tieto okopaniny.

Na lúkach a pastvinách robíme posledné ochranné práce — opravujeme kanály a kanalizačné priesypy.

Kým nenastane zima, sadíme ovocné stromky a kry. Jablone chránime pred zajacmi (obaľujeme

slamou alebo zakladáme pásky z umejnej hmoty). Marhule a broskyne zakrývame slamou, aby sme ich zabezpečili pred mrazom. Možno siať mrkvu a petržlen a potom ľahko ich zakryť maštalným hnojom so slamou.

Hospodárske zvieratá musia mať zaistenú patričnú teplotu v maštaliach. Ak je v maštali príliš zimna, zviera zvyšuje produkciu tepla, aby vyrovnať jeho väčšiu stratu. Stáva sa tak, samozrejme, na úkor krmív, ktoré namiesto toho, aby boli spracované na vŕahový prírastok či iné produkty, „spalujú sa“ na vytvorenie nevyhnutného množstva tepla. Počas horúčav majú zvieratá ľažkosti s využívaním tepla produkovaného v ich organizme počas normálnych fyziologických premien.

V tabuľke uvádzame teploty pre jednotlivé zvieratá:

Teplota vzduchu v maštaliach

Druh zvierat	Teplota v °C minimálna	maximálna
Dojnice	6	25
Kravy po otelení	16	25
Telatá po narodení	12	30
Telatá do 6 mesiacov		
— udržiavané na stielke	8	25
— bez stielky	12	25
Jalovice a býčky ponad 6 mesiacov	6	25
Kance a neprásne ošípané	12	20
Prasné ošípané	15	25
Kŕmiace ošípané (s prasiatkami)	18	27
Prasatá v zohrievanom hniedze vo veku:		
— 1 — 3 dni	15	34
— 4 — 14 dni	24	32
— 15 — 21 dni	18	27
— 22 — 56 dni	18	25
Mladé prasce	17	25

Kŕme ošípané:

— 65 kg	15	22
— 95 kg	15	20
— 115 kg	12	20

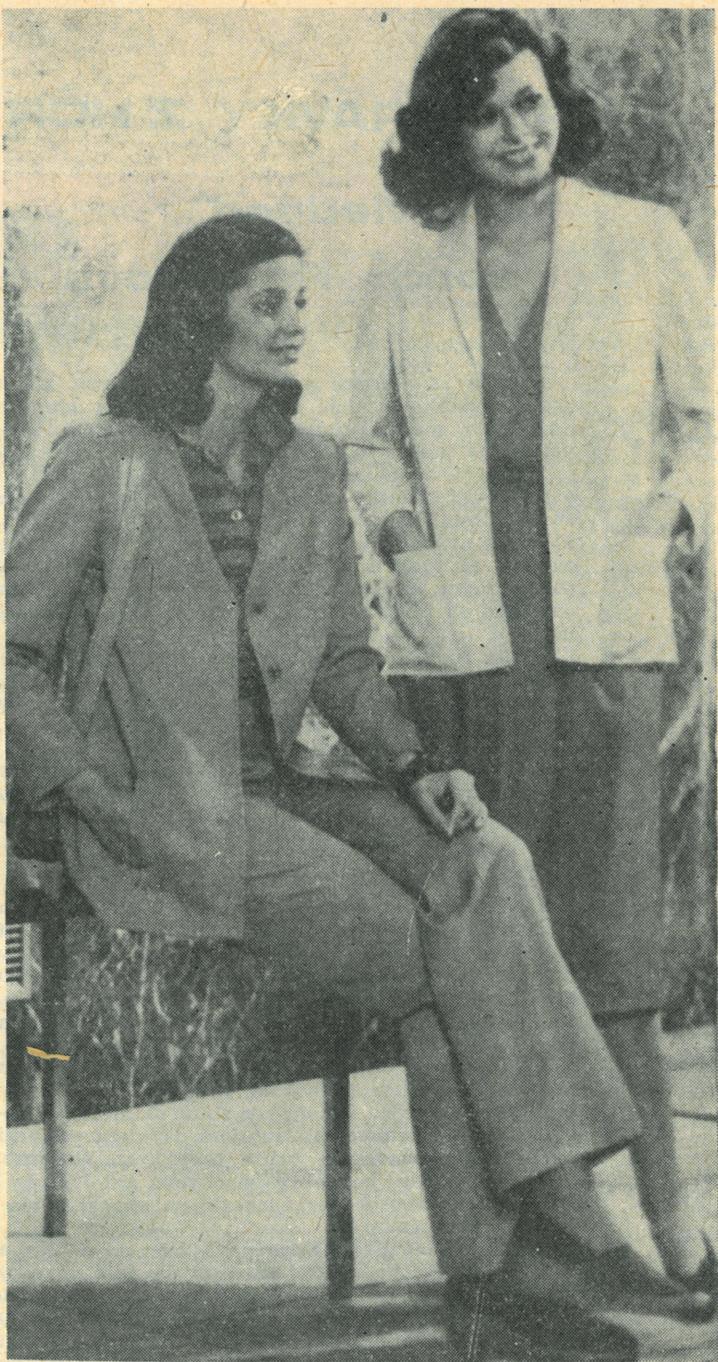
Aké je dôležité zachovanie patričnej teploty svedčí fakt, že jej zníženie o 5°C spôsobuje u kŕmnych ošípaných pokles denneho vŕahového prírastku o okolo 60 g, ako aj zvýšenie spotreby krmív o okolo 0,4 kg na 1 kg prírastku.

Popri náležitej teplote musí byť v maštaliach prímerne čerstvý vzduch. Preto používaný vzduch obsahuje množstvo vodnej paráy a kysličníka uhličitého, treba z maštale odstrániť a nahradí čerstvým vzduchom. Bez splnenia tejto podmienky zvieratá sa horšie cítia a klesá ich produktivita. Preto v každej maštali je nevyhnutný dobre fungujúci ventilačný systém.

Všeobecne používaným krmívom u nás sú zemiaky. Je to uhlodenové krmivo, ktoré obsahuje málo bielkovín a minerálnych solí, teda krmivo, ktoré dáva dobré mäso. Množstvo zemiakov používaných v kŕmení ošípaných sa môže pohybovať od 300 až do 900 kg na kus.

Zemiaky dávané dobytku v obmedzenom množstve sú dobrým a zdravým krmivom. Príliš veľké dávky môžu byť príčinou horšieho využívania objemových krmív, ako aj zdužina dobytku.

Zemiaky treba dávať dobytku surové, najmä keď sú kŕmime dojnice, v množstve 10—15 kg denne na kus. Na kus jatočného dobytka možno určiť 20—25 kg silážovaných zemiakov. Nesmie sa dávať príliš veľa zemiakov telatám a jaloviciam, keďže príliš príberajú na váhe. Ovce majú rady zemiaky. Vykŕmané jahňatá môžu dostávať do 1,5 kg zemiakov so senom a jadernými krmivami. Ovciam možno dávať 3—4 kg z

Ako sme už písali nohavice sú naďalej módne. Na našom obrázku nohavice a kabátik sú banánovej farby, blúzka pásičkovaná cyklámenovo-šedá. Všimnite si módne topánky na plnej podobe. Druhý komplet na obrázku, sú červené voľne šaty s krátkymi rukávmi a preloženým živôtikom. Šaty dopĺňame bielým pláteným kabátikom so šálovým golierom a našíťmi vreckami.

Žena a předsudky

ZENY NEAJÍ ŽADNOU CTIŽÁ-DOSTIVOSŤ A nejsou cílevědomé: Ctižádostivost ženy byla vždycky omezena možnostmi jež jí poskytovala společnost. Dnešní dívky naopak vědě dříve a přesněji, čím chtějí být a čeho chtějí dosáhnout než stejně starší chlapci.

ZENY JSOU PASÍVNÍ, NEMAJÍ MUŽSKOU PRŮBOJNOST. Spíš opak je pravdou a i to má na svědomí historie. Žena se musela dlouho se svou aktivitou skrývat a spíš nastrkovat muže jako svůj nástroj, když chtěla něčeho dosáhnout. Dnes se tedy pouští do věcí tišeji, méně nápadně, ale zato jde za svým cílem důsledně. Někdy se tomu také říká ženská lest, ale tu ženy většinou používají, jen když je jim vnučena.

takový je život...

Všeobecně se soudí, že čím je člověk starší, tím menší je jeho schopnost učit se. S tímto názorem nesouhlasí dr. Walter Cunningham z Univerzity Jižní Kalifornie (USA). Na základě výsledků výzkumu tvrdí, že ve starším věku roste schopnost správně formulovat své názory, jakož i schopnost učit se a přisvojovat si nové poznatky. Konec koncem i Varšavská univerzita měla ve svých dějinách sedmdesátníky, kteří končili další fakulty.

Ložní prádlo prý prozrazuje povahu majitele. Bílá barvna znamená klidnou povahu, pastelové barvy životní optimismus, kvítkované prádlo romantismus a věrnost v přátelství; prádlo s monogramem těžkou a trnitou cestu za kariérou a prádlo s geometrickými vzory povahu šéfa.

V JEDNOM ANGLICKOM MESTE prišla po krstný list pre svoje dieta matka a šiesti gentlemani. Každý z nich tvrdil, že práve on je otcem dieťa a matka neprotirečila. Napokon zapísali šiestich otcov a dieťatu dali rodné priezvisko matkinej babky.

HUMOR

— Myslíš si, že Stano je diskrétny a vie zachovať tajomstvo?

— Jasné! V januári mu zvýšili plat a jeho manželka podnes o tom nevie.

Manžel: Drahá, ak zajtra večer nebudeš môcť pricestovať, pošlem ti telegram.

Manželka: Viem, text telegramu som už našla v tvojom kabáte.

— Jožko, domácu úlohu máš velmi dobrú. Si si istý, že tvojmu otcovi nikt nepomáhal?

Ital se vrátil z Afriky a ve společnosti vypráví o svých dojmecích:

„Představte si, že jsem v hlini cerné pevniny našel kamen divochů, který se živí pouze syrovým masem.“

„Také v pátek?“ tázal se třesoucím se hlasem stará dáma.

VÍŠ, ŽE...

V minulém století měly ženy mnohem hezčí pleť než mají dnes. Tvrďte francouzský lékař Le Brun. Naše prababičky se červenaly velice často. Byla to jedinečná gymnastika cév, které se při každém začervenání stahovaly a roztahovaly. Dnešní ženy se stydí jen málodky a proto pleť v jejich obličejích rychle stárne.

Už staročeští autoři nabádali hospodyně, jak umně upravit stůl, aby jídlo opravdu chutnalo domácím i hostům. V roce 1600 vydával Jiřík Strejc proslulou knihu „Mrvové aneb ponaučení potřebná...“. Pro hospodyňky v ní byla i tato slova: „V čas oběda neb večeře ubrus, chléb, lžice, talér, k stolu to vše máš přinést, kdež co přísluší, rozkázati... připrav prv i vodu, k tomu s příslušnou nádobou, i své ruce máš umýt i nehty slušně zpraviti...“

Mrazené kuře necháváme zvolna roztát. Maso ztrácí s vodou mnoho výživných složek, ale čím pomaleji postupuje rozmrazenovací proces, tím menší je úbytek tekutiny s hodnotnými látkami. Nejlépe tedy před odchodem do zaměstnání vyjmeme kuře z mrazicího prostoru a položíme je bez obalu na misce na nejnižší příhrádku chladničky. Než se vrátíme, bude se hodit na pečení, protože v těchto podmínkách 1 kg masa taje asi 10 hodin. Máme-li však málo casu, můžeme zmrazené kuře vložit do obalu do nádoby s vlažnou vodou; rozmrzne za hodinu. Igelnitový sáček musí být ideálně těsně uzavřený.

Hrdost nepřekáží brát spropitné: překáží však za ně děkovat. (Abel Bonnard)

Bývají chvíle, že nedostatek lidové zrouty je bolestně citelný.

Odpovídáme

B.N. si všimla, že její devítiletý syn má jednu lopátku vysedlou.

Nutno vyhledat lékaře ortopéda, který zjistí, zda je to vskutku vada postavy a podle toho předepíše příslušné korekční léčení.

S.N. sa pytá: Som mladomanželka, od deťstva sa liečím na epilepsiu, môžem mať dieťa?

Epilepsia je chorobou, počas ktorej stále alebo periodicky sa musia užívať lieky. Tieto lieky pôsobia na nervové ústrojenstvo človeka. Dlhoročné pozorovanie a vyšetrovanie detí, ktorých rodičia trpeli epilepsiou dokázali, že niektoré mali vrozené vady. Tieto vady častejšie sa vyskytujú u detí, ktorých mátky museli byť liečené na kŕčovité záchravy. Teda rozhodnutie je veľmi dôležité. Skôr ako sa rozhodnete, mali by ste sa poradiť neurológa, ktorý vás liečí.

Tieto dvojdielné šaty isté dobré využijete na chladnejšie jesenné dni do školy a do práce. Blúzka je široká, s kimonovými rukávmi. Sukňa je mierne naberaná. Na našom obrázku šaty sú pásičkované tmavo-ružové, ružové a žlté. Opasok je kožený s kovovou prackou.

Láska je ako živé striebro na dlani. Rozlož prsty a budeš ju mať. Uzavri dlane a utečie. (Reader's Digest).

Okrúhly tvár pecňov chleba má svoj pôvod v plackoch, ktoré vyrábali už stovky rokov pred našou érou. Placky boli prvou primitívnu formou chleba. Pozdĺžná forma chleba je známa v Európe iba od 12. storočia. Zrno, cesto a pečivo, v tom hlavné chlieb, odohrávali u všetkých národov obrovskú úlohu v obradoch a poverách.

Velký anglický spisovatel Bernard Shaw jednou potkal veľmi otylého človeka. Ten si hubeného Shawa zviedol a poznamenal:

„Vypadáte, ako kdyby byl v Anglii hladomor.“

„Když se tak já dívám na vás, myslím si, že jste ten hladomor zapřičinil vy,“ odpověděl mu spisovatel.

Lékař vyšetřil G.B. Shawa a říká:

— Je to špatné, máte příliš zpomalený tep.

— Nedělejte si starosti, uklidňuje lékaře pacient, „já mám čas...“

Z DOMÁCEHO HRNCA

Hríby, ak sú surové sa nesmú príliš dlho skladovať. Citlivé bielkoviny sa menia na škodlivé pre zdravie, jedovaté zlúčeniny.

Rôzne druhy ovocia a zeleniny si vyžadujú skladovanie v rôznej teplote: banány a paradajky od +13 do +16°C, pretržlen a ružičková kapusta —2°C.

Mleté mäso treba využiť v ten istý deň.

mladým mladším najmladším

Verše Štefana Baláka

Mamičkina uspávanka

JANA NAGAJOVÁ

Chi-chi

— Ktorý je najstarší doopravny prostriedok ľudstva?
— pýta sa učiteľka Ferka.
— Prosím, nohy...

Maťo a Dušan hrajú v predbere futbal a rozbijú zrkadlo. Previnilo čakajú na manu pred domom. Len čo ju zazrú, Maťo volá:

— Mamička, to zrkadlo v predbere mohlo byť na päťdesiat kusov!

— Ako dobré, že sa nerozbilo!

— Rozbilo, ale iba na tri kusy...

— Prečo vytrhávaš strany z knížky? — sputuje sa učiteľka Vladka.

— Vytrhávam iba tie, čo som už prečítal. Aby som sa nepomilil a nečítal dva razy jedno a to isté.

Učiteľ sa sputuje neposlúšného chlapca:

— Pôvedz, Janko, počúvaš ty niekedy aj hlas vlastného svedomia?

— A na akom konáli to vysielajú, prosím?

Mamička pomáha Petrovi s domacou úlohou. Otec jej vraví:

— Nechaj ho, nech si napíše úlohu sám.

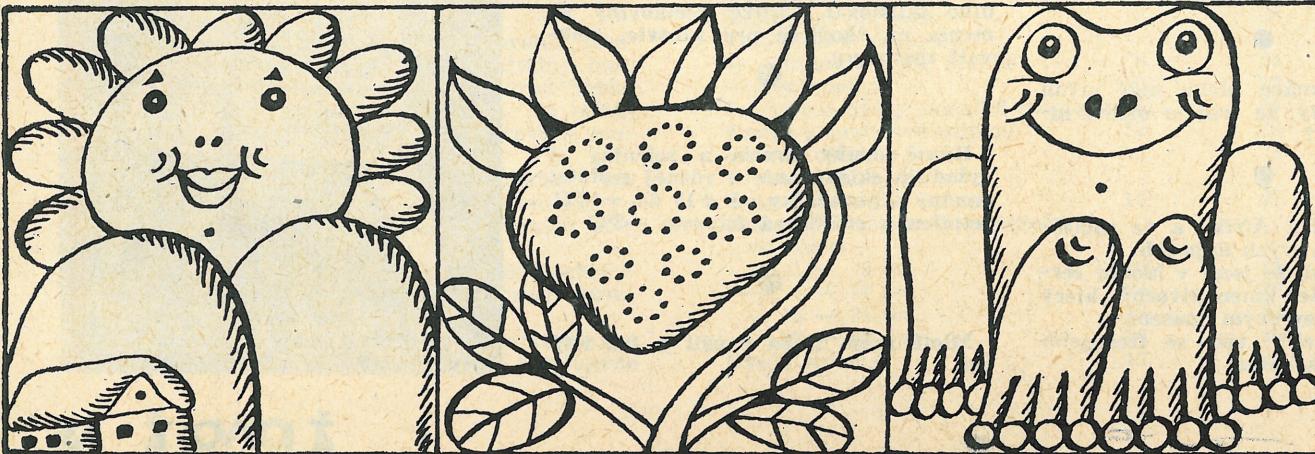
— Ved si ju pišem, mama mi iba diktuje, — ohradil sa Peter.

— Dnes si v škole nikoho nevyrušoval, Martin?

— Nikoho, mamička. Celé predpoludnie som stál za dverami.

Cha-cha

Vyfarbené obrázky pošlite do redakcie. Najlepšie odmeníme knihami.

MÔJ KAMARÁT SPÁNOK

Chodím skoro do postieľky,
pretože chcem narásť veľký.

Chcem byť mocný, chcem byť zdravý
a to všetko spánok spraví.

Usni mi, usni mi
na dosť dlhú chvíľu,
pridám k podhlavníčku
rozprávočku milú.

Usni mi, usni mi,
večer ti dá sniček
a ja pod hlavičku
z piesní podhlavníček.

Usni mi, usni mi,
baranček nás biely.
Všetci ťa lúbime,
velmi sme ťa chceli

KVITNÚ IHLIČNATÉ STROMY?

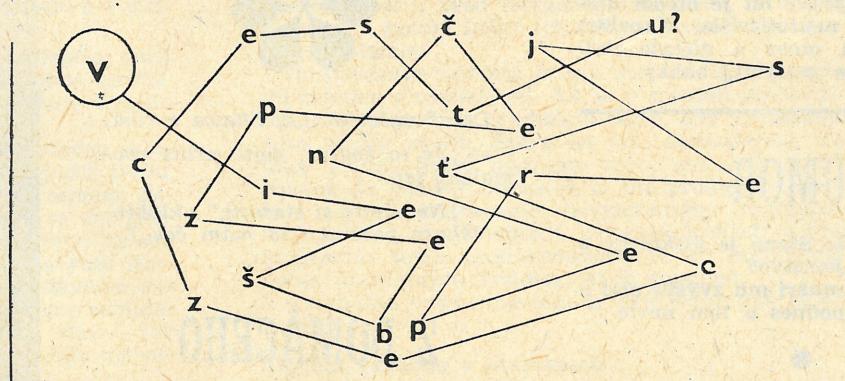
Každy vie, ako kvitne ja-
bloň, hruška alebo marhuľa.
Videli ste však už niekedy
kvitnúť jedľu alebo smrek? Ja
veru hej, ale stalo ma to jedný
nohavice.

Bývame pri lese za dedinou.
Každý deň, keď idem do školy
a zo školy, všimam si všetko
okolo seba: viem, kde hniezdi
drozd, koľko mláďat má rodin-
ka strakošov na trnke, alebo ako
poľuje mačka na myši. Dlho mi
však vŕtalo v hlave, ako je to
možné, že na smrecoch a je-
dliach, okolo ktorých deň čo
deň chodím, nikdy nevidím
kvety, a len zrazu — z ničoho
nič sa zjavia šušky. Rozhodol
som sa, že záhadu musím prís-
ti na koreň. Tak som sa raz po-
obede vybral do lesa. Hned na
okraji stál starý smrek a jeho
konáre viseli až po zem. Vylie-
zol som naň a začal som hľadať.
Na niektorých konárikoch som
zbadal malé červené šúľky, z
ktorých sa prášilo, na iných za-
se červené šuštičky. Stáli na sa-
mom konci konárika vzpriame-
ne ako sviečky. Nevedel som si
rady. Čo je teda vlastne kvet —

šúľok, alebo šuštička? Zliezol
som dole (pritom som si urobil
tú dieru na nohaviciach) a po-
vedal som si, že sa musím po-
zrieť ešte na jedľu. A viete, čo
som tam videl? Dvojaké šuštič-
ky: jedny boli žlté a padal z nich
žltý prášok, druhé boli zelené a rastli na samom vrcholci
koruny. Ako rozlúštil záhadu?
Požičal som si z knižnice knihu
na určovanie rastlín a tam
som sa nakoniec dočítal, ako to
vlastne je: jedľa i smrek majú
dvojaké kvety. V jedných
vzniká peľ (z tých sa práší) a
vietor ho zanesie na druhé šuštičky.
Medzi ich šupinami sú vajíčka,
z ktorých sa po opele-
ní stanú semená. Červené šuštičky
smreka sú najprv vzpriamené a až neskôr,
keď dozrievajú, otočia sa smerom dole.
Šupiny zdrevnatejú a zmení sa
aj ich farba.

Ako to, že som si tieto kvety
doteraz nikdy nešimol? Nuž
— asi preto, že sú také malé a
vysoko v korune, a aj preto, že
smrek a jedľa nekvitnú každý
rok. To by bolo šusiek!

ELENA KOCIANOVÁ

Chodte za písmenom „V“ rozluštite hádanku.

LUDO ONDREJOV

ROZPRÁVKY Z HÔR

Medved' spod Pavelcova

Medved' sa rozzúril a bol by chcel ovaliť labou aspoň jedného z nich, ale pes zakaždým obratne odskočil a medved' udrel labou do povetria. Niekoľko ráz položil i kozla na zem, skočil za psami to napravo, to naľavo, ale ani to nepomáhalo. Psi v tej chvíli utvorili väčšiu obrúč, aby ju hned zasa zúžili. Preto bolo celkom na mieste, že medvedica, ktorá sa obávala o svoje mláďa, chytila ho opatrne zubami za kožu a zamierila k horám. Medved' s ukoristeným kozľatom hompáhal sa za ňou a len chvíľami sa obrátil, keď ho bezočiví psi štekli už na labe.

Mrcha to bolo cestovanie. Psi vyprevádzali medveda až do tretieho chotára a len vtedy sa vrátili, keď im prišlo putovať na strmý skalnatý breh, z ktorého sa začali gúľať priamo medzi psov skaly, uvoľnené labami medved'ov.

Bola to prvá a ostatná výprava starej medvedice do dediny Harmáčanov. Od tých čias nebolo o nej ani slychu; odsťahovala sa do iného kraja, do tmavších a pokojnejších hôr.

Kým medvedík dorastal, opfchali listy stromov a šuchotavá jeseň prechádzala dolinami. A keď už len bučky a hraby pokyvovali svojim listom v hučiacom jesennom vetre a rozplakalo sa nebo desaťdňovým daždom nad spustnutým krajom, utiahli sa rubači do svojej dediny. Potom zamrzla zem a zosypal sa prvý snežík.

Mišo Strmeň sedel vo svojej izbe na drevenom koniku a oberečným nožom vyrával šindle. To bola jeho zvyčajná robota cez zimu. A mladý medved', ktorého pomenoval Matejom, väčal sa pri peci na starom kožuchu a fažko odfukoval. Gazdiná, Strmeňova žena, ho dobre nadovala. Od lenivosti ledva sa dotiahol k peci, prevalil sa, zaspal a via-
cej sa o svet nastaral.

Ale keď odchádzala Strmeňova žena do dediny a otvorila dvere, prešmykol sa nimi do izby nevelký pes hladkej čiernobielej srsti. Bol to Strmeňovie Taro, múdry a dobromyselný strážca domu. Bol to pes, ktorý strážil všetko, čo bolo v dome a k domu patrilo, iba cudzincov nemal rád. I teraz figliarsky kukol na Mateja. S ním sa hned vtedy spriateli, keď ho gaza Strmeň doniesol z hôry. Žmurkol naň, vyplazil jazyk a bolo vidieť, že sa usmieva. Potom zastrihal ušami, žartovne zavŕchal a skočil na Mateja.

Matej sa našakal. Iste sa mu niečo strašné snívalo. Vyholil sa z kožucha, akoby ho boli vystreli, a utekal pod posteľ. Tara to očividne rozesielil, prilepil sa k zemi, špehal, čo Matej pod posteľou robí, veselo zaštekal a plazil sa po bruchu k posteľi. A Matej, keď sa zo spánku precítil a videl pred sebou veselého Tara, hned bol hotový šantiť s ním po izbe. Najprv vystríľil spod posteľ labu a zarovne zadrapil Tara po rúčach: Tara sa prevalil na chrbát a tiež ho labkami oľinkoval. Hned sa vychytli po izbe, behali sem a ta — raz Matej pred Tarom, zase Tara pred Matejom. Až keď Matej, nedivájte sa pre seba, búšil sa do gazdovho sedadla a gaza prevalil, bol po šantení. Strmeň odpásal remeň, po jednej im prisolil a dvaja pria-
telia stiahli sa do hŕbky pod posteľou a odtiaľ ku-
kali na gazu, či sa ešte hnevá.

Takto žili Matej a Tara cez celú zimu, kým Strmeň premýšľal, čo s Matejom urobí. Matej potrebuje jedla za troch chlapov; z čoho ho on, chudobný drevorubač, bude živiť? Akokolvek ho rád mal, jednako lutoval, že ho odial materi a nenechal v hore. I rozhodol sa, že ho ešte do leta pochová, a potom, ak sa netrafí dobrý kupec, po-
daruje ho niektorému poleskému v meste.

Este niekoľko viazaníc šindlov vystríhal Mišo Strmeň a bol koniec zimy. Slnko zastalo vyšie na nebi a tenké potôčiky čurčali po strmých brehoch do doliny. Zjavili sa kde-to i kopnaté briežky a prvé fialky zadýchali vónou.

Čurčali potôčiky, padali do nížin a strácali sa v skalnatom koryte Bystrickej vody. Potok za potôčikom väčší a väčší, čistý i mútnej. A keď už vrchy celkom okopneli, spievala Bystrická voda o zlatej jari. Spievala o tom, že zima netrvá večne. Preletia oblaky krajom a slnko zasveti. Usmeje sa na bielu tvár zimy a tak ju odvábi.

Čurčali potôčiky, spievala Bystrická voda, a keď už v nesmiernej radosti vybehnú chcela z brehov, pohli sa harmanskí rubači k horám. Štyridsať rubačov a Mišo Strmeň medzi nimi.

Zastali pod horou, ohňa si nakládli a dlhé žľaby stavali. A keď jarný podvečer na tenkých vŕteckách jedličiek zaklopil, keď sa červená žiara zjavia nad horou a slnko zapadlo, žlab bol hotový. Tahal sa od Bystrickej vody na vysoký vrch.

A ráno mali zas inakšiu robotu: potôčik, čo sa dolu vrchom ponáhlal, narazili do žľabu. Postavili sa do radu medzi žľabom a siahovicou, pekne poukladali, ktorú predošlého roku boli nachytali, a začali si podávať polená z ruky do ruky. Chlap, čo stál pri žľabe, ukladal ich doň, vodička ich strhávala a rýchlosťou strely niesla nadol. Dolný koniec žľabu bol nahor zahnutý, preto polená vélkym oblúkom skákali do Bystrickej vody.

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM ČÍSLE

ŽI
CZAS
SPOŁ
KULT
Ukaz
do 1.
mies

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA ■

PRAWNIK

Działo się to w jednej ze wsi spiskich. Brata, który przyjechał w odwiedziny z USA, rodzinna obdarowała różnymi podarunkami, w tym kożuchem. Celnicy zadali obdarowanemu na granicy — tak jak każdemu kto ją przekracza — służbowe pytanie: co wywozi z naszego kraju? Odparował, że podarunki, ale nie wymienił kożucha, który celnicy znaleźli i który w dodatku owinięty był w walizce w ochronny materiał. Uznano to za zatajenie i zgodnie z przepisami kożuch ten skonfiskowano na rzecz skarbu państwa. Obdarowany stracił więc kożuch, a rodzina,

która chciała krewniakowi zrobić przyjemność, poniosła znaczną stratę finansową.

Do naszych czytelników przybywają krewni z różnych stron świata. Warto więc na tle powyższego przykładu przestrzec przed zatajeniem czegokolwiek wobec przedstawiciela urzędu celnego zarówno przy przywozie, jak i wywozie towarów. Ta szczerzość zawsze się opłaci. Gdyby bowiem ów obywatel USA wymienił wśród otrzymanych od rodzinnych podarunków również ów kożuch, to oczywiście urząd celny nie wyrazil by zgody na jego wywoz, ale zdecydował, że może ów dar odbrać. Nie wolno bowiem m.in. wyrobów futrzarskich wywozić za granicę. W tym przypadku urząd cel-

ny i tak łagodnie potraktował zatajenie, bowiem oprócz konfiskaty może on nałożyć grzywnę lub w poważniejszych sprawach można narazić się także na areszt lub więzienie.

Informujemy przy okazji, że oficjalne zezwolenie na wywoz, które może wystawić tylko urząd celny, wymagane jest przy wywozie takich przedmiotów jak m.in. wyroby z wełny, bawełny i jedwabiu naturalnego, odzież, bielizny obuwia i konfekcji dla dzieci do lat 11, obuwia skórzane, wyrobów skórzanych i futrzarskich, maszyn do szycia, wyrobów z metali i kamieni szlachetnych, radiomagnetofonów i paliw płynnych.

Bez cła podrózny może wywieść: upominki zakupione na dewizy w sklepach uprawnionych do takiej sprzedaży np. w sklepach

„Pewexu”, ale tylko w ilości nie świadczonej o przeznaczeniu handlowym i po okazaniu imiennego dowodu zakupu. Można też wywieść dzieła sztuki wykonane przez twórców żyjących i nabycie w handlu uspolecznionym np. w sklepach „Desa”, po okazaniu rachunku i zaświadczenie konserwatora zabytków. Bezwzględnie zakazany jest wwóz i wywoz narkotyków, wydawnictw i przedmiotów o charakterze pornograficznym, dokumentów i innych materiałów mogących służyć celom sprzedzonym z dobrem i interesami PRL.

Informujemy, że głównym aktem prawnym regulującym przywoz, przewóz i wywoz towarów jest Ustawa z dnia 26 marca 1975 roku (Pravo celne — Dz. Ustaw Nr. 10 poz. 56).

M.B.

U bydła spotyka się często schorzenia stawów — przyczyny schorzeń stawów są różne. W niektórych okolicach kraju przywiązuje się krowie między nogami drogi, aby ograniczyć im swobodę ruchów na pastwisku. Jeżeli taką krowę przestraszy się albo gdy tna ją gzy — zaczyna szybko uciekać, a drąg obija jej nogi. Czasem obicia są tak silne, że w okolicy

stawu nadgarstkowego (przedniego kolana) mogą wystąpić obrzęki. Podobne skutki może spowodować bicie krów kijem po nogach lub rzucanie w nie kamieniami.

Jeżeli w oborze jest kilka krów i wszystkie spuszczają się z łańcuchów jednocześnie (na przykład przy wypędzaniu na pastwisko) łatwo może ktorąś przepychając się uderzyć o futryny drzwi i uszkodzić sobie staw biodrowy. Przy skakaniu przez rowy, ogrodzenia, przy złym stąpieniu na wybojach może również nastąpić uszkodzenie

stawu i jego zapalenie. Zapalenie stawów zdarza się również po przebyciu niektórych chorób zaraźliwych jak brucelloza i pryszczyca, po porodzie, przy reumatyzmie. Zapalenie stawów powoduje kulawiznę.

Przy omacywaniu chorego stawu stwierdza się ciepły, bolesny obrzęk. Na obrzękle stawy robi się okład ściągający. Kawalek czystego płótna zwilża się roztworem sporządzonym z tabletek Altacet lub wodą zmieszana pół na pół ze słabym 3% octem. Jeżeli po 2–3 dniach zwierzę nadal kuleje, należy jednak wezwać lekarza.

H. MĄCZKA

ZUZKA

JABLKOVA ZÁVIN Z LÍSTKOVÉHO TĚSTA dá sice trochu práce, ale je výborný: 15 dkg másla a 5 dkg mouky rychle zpracujeme a dáme do chladna. Na vále připravíme druhé těsto z 20 dkg hladké mouky, 1 žloutku, zrnka soli a mléka nebo vody, které dobré vypracujeme, až je hladké a tvoří se puchýře. Toto těsto trochu rozválíme, položíme na ně máslové těsto, složíme, rozválíme a opět složíme a necháme odpočinout (můžeme připravit těsto večer a ráno pokračovat). Odpočinuté těsto ještě 1 – 2krát rozválíme a přeložíme, pak rozválíme na obdélník asi 3 mm silný, okraje pomažeme rozleháným vajíčkem, polovinu posypeme strohanou hous-

kou, na ni položíme vrstvu oloupaných, na jemné plátky postrouhaných jablíček, posypem cukrem, skořicí, opět strohanou houskou, přikryjeme druhou polovinou těsta a okraje dobré přitiskneme. Sesuneme z válu na plech, pomažeme vajíčkem a nejdříve v teplejší, pak v mírné troubě upečeme do zlatova.

TAŽENÝ JABLKOVA ZÁVIN

1/4 kg dobré hladké mouky, 1/8 l vlahé vody, špetička soli, 1 dkg rozpuštěného másla nebo sádla, 1 vajíčko na vále dobré propracujeme v hladké těsto, které necháme pod teplým kastrolkem 1/2 hod. odpočinout. Sepraný ubrousek pomoučíme, položíme na něj rozválene těsto, potřeme jemně rozskvařeným máslem a na hrábetech rukou roztahujeme plát. Přetrhneme se, zlepíme kouskem vytaženého těsta. Sil-

né okraje odkrojíme, 2/3 plátu posypeme osmażenou strohanou houskou, na plátky nakrájenymi a oloupanými jablíčky, cukrem, skořicí, přebranými hrozinkami a pokapeme máslem. Pomoci ubrousku stočíme závin, přeneseme na vymaštěný plech, potřeme máslem a pečeme 1/2 až 3/4 hodiny. Podáváme teplý, posypaný cukrem.

JABLKOVA LÍVANEČKY

Připravíme kvásek z froždí, části cukru a vlahého mléka a dáme vyniknout. Do misy prosijeme mouku, přidáme zrnko soli, cukr, vykynutý kvásek a po částech vlažné mléko s rozšlehaným vajíčkem a rozpuštěným máslem. Vyrábíme řídiš těsto a na teplém místě necháme vyniknout. Mezikáme jablka oloupeme a nakrájíme na drobné kousky. Ohřátý lívanečník (nebo pánev) vymažeme rozehrátým tu-

kem (sádlem, máslem, margarinem, stolním olejem), nalijeme trochu tésta, na ně dáme lžíci jablíček, zalijeme vrstvou tésta a smažíme. Když tésto na povrchu osychá, pokapeme tukem, obrátíme lopatičkou a prosmažíme na druhé straně. Teplé lívanečky obalíme ve skořicovém cukru. Rozpočet pro 4 osoby: 1,5 dkg drozdí, 30 dkg hladké mouky, sůl, 2,5 dkg cukru, 1 vejce, 2,5 dkg másla, 1/2 l mléka.

JABLKOVA KŘEHKÝ KOLÁČ

Na vál prosijeme 30 dkg hladké mouky s 1 balíčkem kypříčího prášku, 8 dkg cukru, rozsekáme 10 dkg másla, přidáme 1 vejce a asi 5 lžící mléka. Zpracujeme těsto, rozválimo asi ½ cm silně, přeneseme na plech, poklademe na strohanými jablíčky, posypeme cukrem a skořicí, okraje tésta přeložíme a v horéké troubě upečeme. Ještě teplý nakrájíme.

PSYCHO-ZÁBAVA

JMÉNO VĚŠTÍ

Václav: má světlehnědé nebo hnědě vlasy, vysokou, urostlou postavu, oči šedé, hnědě nebo modré. Pochází ze zemědělské nebo řemeslnické rodiny s více dětmi. Zevnějškem se podobá otci, povahu snadno. Má nadání k exaktním vědám. Od nejúltějšího věku je pronásledován zlomyslností osudu a pozná, co je to těžká práce. Za upřímný vztah ke světu i lidem je oblíbený u kamarádů i učitelů. Je živý, bystrý, neposedný jako rtut, ochotný, veselý, ale uzavřený. V láse stěstí nemá, ale ožení se s moudrou, klidnou, rozvážnou, praktickou a hezkou ženou. Nejčastěji se stane řidičem, elektrikářem, lékárníkem nebo inženýrem. V zaměstnání je hodnocen jako dobrý odborník, solidní, přesný, pracovitý, ale pomalý. Rychle bohatne, ale majetek mu nepřináší zadostučinění. Život Václava není snadný ani prostý konfliktů. S četnými souřadci ho pojí silně rodinné svazky. Nejzastánejší je od 27 do 40 let. Mívá nemocné srdeční a oči. Má rád zábavu, společnost, dobré knihy, biograf, divadlo a cestování. Různá neštěstí ho postihují mezi 45. a 50. rokem života. Protože nedbá o majetek, jeho zámožnost se nezvětšuje. Je originálně vtipný a má smysl pro humor. Ženy nedovedou Václava správně ocenit a neberou ho vážně. Jako šef je spravedlivý a rozvážný. Je-li podřízeným, je poslušný, vyrovnaný a svědomitý. Dožívá se vysokého věku, ale zůstane sám. Protože je tělesně zdatný, hodně pomáhá lidem, zvláště ve svém oboru.

TADMÍR

snár

VERITE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDY POZRIE DO SNÁRA, AJ KEĎ TO POKLADA ZA PREDSUDOK NAŠICH BABÍČEK. OSTATNE, VĒD, JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KEĎ SA VÁM SNIVA:

HOLUB — může to znamenat velmi vela, je to totiž sen veľa významný. Například, keď ste videli holuba na streche, můžete očakávať, že dostanete list s přijemnou správou. Zasa keď ste videli holuba, ako lietá, zažijete niečo prijemné a týka sa to tak rodinného života, ako aj práce — teda môžete čakať, že vás pochvália za dobré vykonanú robotu, alebo dostanete aj malú odmenu. Ale může sa vám snívat, že ste chytali holuba — to už nie je tak dobrý sen, podľa starých snárov znamená vraj stratu. Táto strata sa tak tiež týka vašej domácnosti (teda pozor na zlodejov), alebo inej krádeže. Možno ste vo sne zabíjali holuba? To by malo znamenat, že stratíte priateľa — alebo sa s ním pohnete po predošej hádke, ale aj může to znamenat — keď je to už starší človek — že ho můžete stratiť navždy. Keď ste holuba vo sne jedli, ani to nie je dobrý sen, mal by znamená, že vás očakáva hádka v rodine a to tak medzi najbližšími, ako aj medzi vzájemnými příbuznými — keď si dáte pozor na klebety, můžete sa hádke vyhnúť. Keď ste vo sne holuba kŕmili, mali by ste sa rozhliadnut medzi známymi a susedmi, lebo to znamená, že niekto je osamelý a ochorel, vtedy by ste sa malí o neho postarat.

ZIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE
Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNÝMI TAŽKOSTAMI A ZÁLEŽITOSTAMI, KTORÉ VÁS ROZČUEUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU:
REDAKCIA ZIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: DAMIAN CHALUPEK — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrasák (Jabłonna), František Bednarcík (Nowa Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Górska), Augustin Bryzga (Lapsze Wyżne), Alojz Galus (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Knapčík (Mikolów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Wacław Luściński (Zelów), Lídia Mšalová (Zubrzyca Górska), Lídja Mundilová (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Jan Spernoga (Warszawa), Růžena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vaksmansky (Tribš), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska; tlumaczenia na jęz. słowackiego — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wilejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

ADRES ZG TKCIS; 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalnie 6 zł, półrocze 12, rocznie 24 zł. Jednostki gospodarki uspolecznionej, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeraty w miejscowościach Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Oddano do składy 3.VIII.1980 r. Numer podpisano do druku 16.IX.1980 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 905. Nr indeksu 1153-201045. O-51.

NA ŽNÍCH

U KRAJANŮ

V ZELOVĚ

Mezi našimi krajany v Zelově je mnoho vzorných zemědělců. Jedním z horších je těžké; dnes totiž se žadná dívka nechce vdat na statek a podílet se na těžké práci muže. Mají raději práci „mestskou“ — tak tomu říkají — lehčí. Je to dnes konečně problém všeobecnější...

Emil Svoboda miluje svou půdu a dobré ví, co potřebuje. Nelze se divit, obdělává ji již tolik let, a jak sám říká, ještě dlouho by chtěl sít a sklízet. Je-li národa taková jako letos, rádost je tím větší. Práce se vyplatila, bude chléb, bude zisk — pro hospodáře i zemi. V přestavkách mezi sečením si prohlíží obohru, zda se na oboru neukáže hrozivé mračno. Ten den, když jsme přijeli na krajanské žně, bylo hezky.

TEXT A SNÍMKY

MARIAN KAŠKIEWICZ

nebylo, mají již osmý křížek na zádech. Ani sám syn to nevzdáne, a co je žadná dívka nechce vdat na statek a podílet se na těžké práci muže. Mají raději práci „mestskou“ — tak tomu říkají — lehčí. Je to dnes konečně problém všeobecnější...

Emil Svoboda miluje svou půdu a

dobré ví, co potřebuje. Nelze se divit,

obdělává ji již tolik let, a jak sám

říká, ještě dlouho by chtěl sít a sklí-

zet. Je-li národa taková jako letos, rá-

dost je tím větší. Práce se vyplatila,

bude chléb, bude zisk — pro hospo-

dáře i zemi. V přestavkách mezi seče-

ním si prohlíží obohru, zda se na obo-

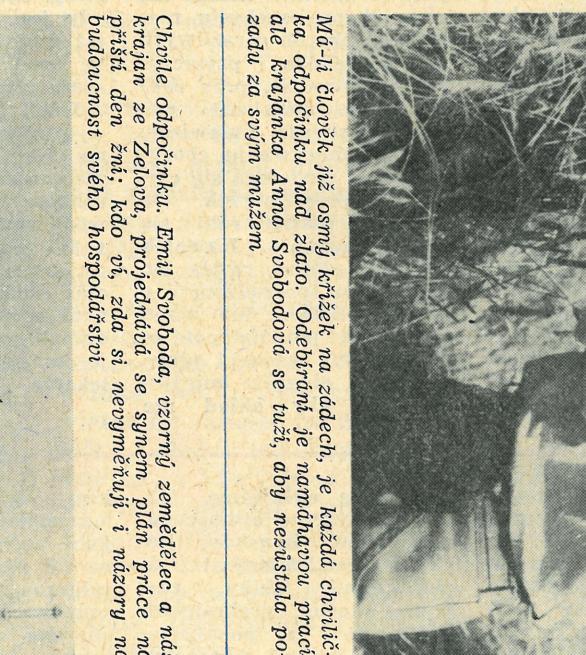
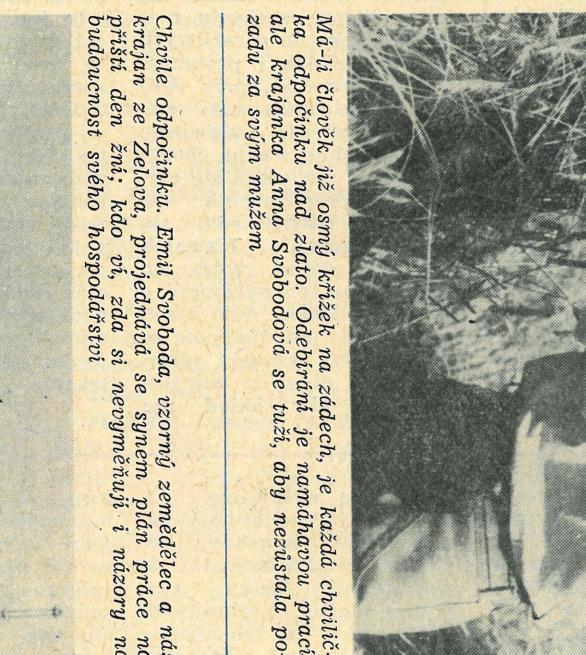
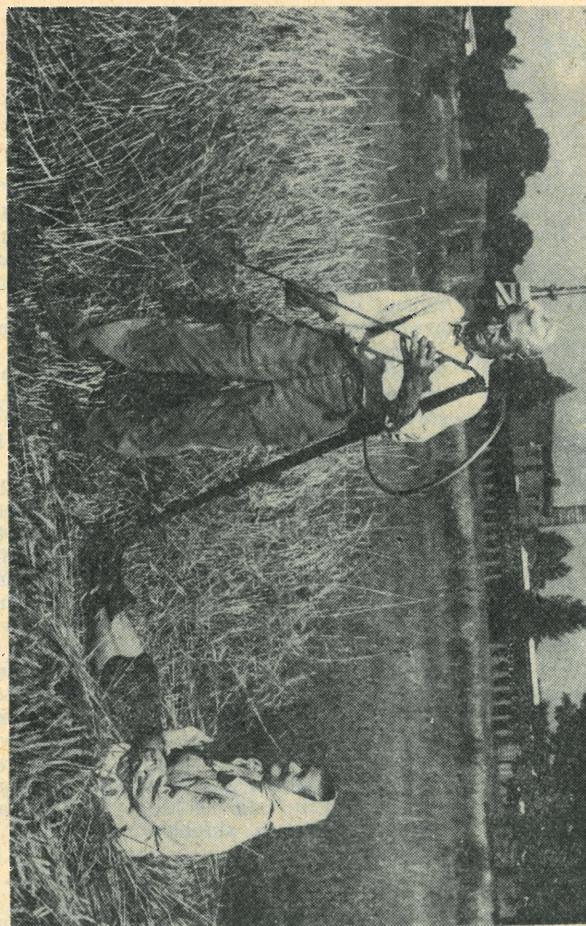
oru neukáže hrozivé mračno. Ten den,

když jsme přijeli na krajanské žně,

bylo hezky.

TEXT A SNÍMKY

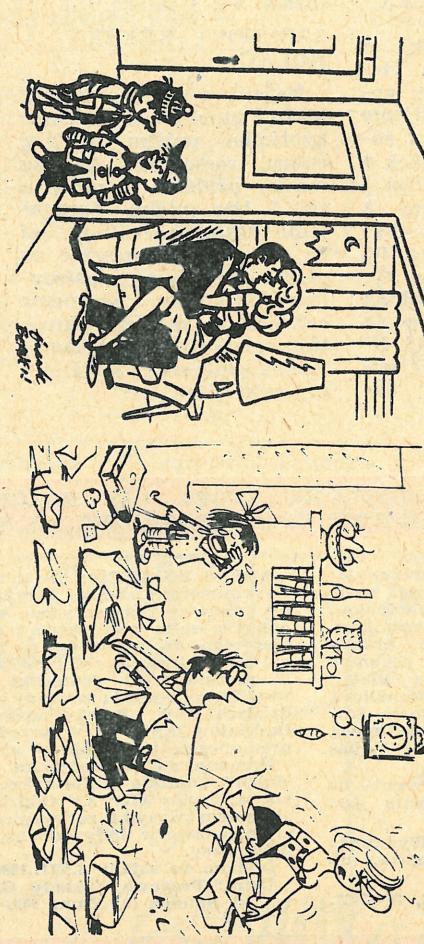
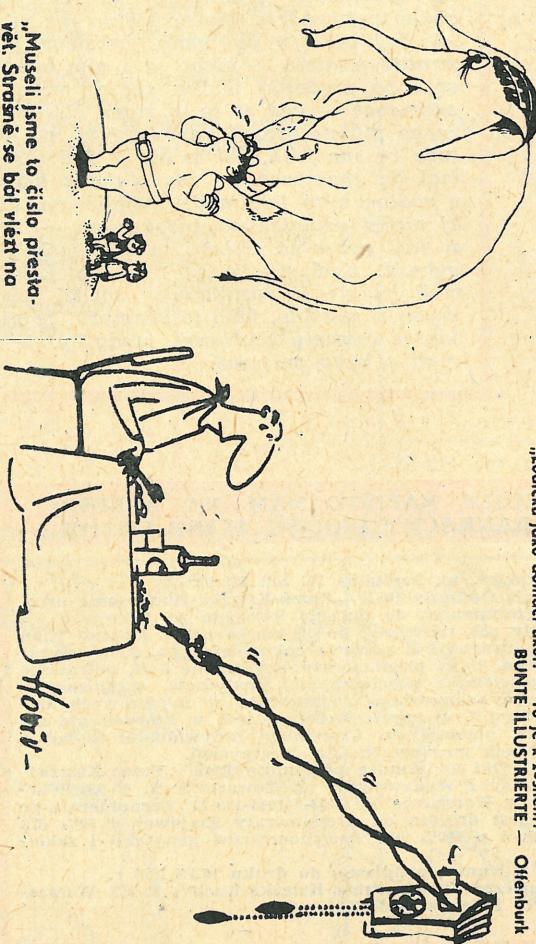
MARIAN KAŠKIEWICZ

Konečně je obilí v homádkách. Ať sehná pro nás všechny! Hospodářství při starém panáku pomáhá předseda naší KSČS v Zelově kraján Jan Novák

Bohaté klasy jsou pýchou každého rolníka. V Zelově letošní urodu hodnotí jako dobrou. Snímky ze žni u našeho krajana Emila Svobody jsem pořídil koncem první dekády měsíce srpna. Stejně jako ostatní zemědělci si přál jen jedno: aby přes opožděně žně sveží jak nevyrychlí urodu z polí

Humor

"Lodičku jako domácí úkoly — To je k rešení!"
BUNTE ILLUSTRIERTE — Offenbach

Z ASTROLÓGOVEJ KRONIKY

Hviezdy o tom, čo váš čaká v októbri

Osoby narodené v znamene Barana (21.3.—20.4.) — nebude to pre vás najlepšie obdobie, najmä začiatok mesiaca. Môžu sa vyskytnúť ľažkosti v manželstve, ale aj finančné. V druhej polovici mesiaca sa všecko urovná.

Osoby narodené v znamene Býka (21.4.—20.5.) — osoby staršej generácie môžu očakávať, že sa im dosťane zadostiučinenia najmä v človekej oblasti. Mladým radime, aby tentokrát poslúčili rodíčov.

Osoby narodené v znamene Blížencov (21.5.—21.6.) — bude to pre vás velmi dobrý mesiac, mnohých čaká úspech v láske, manželstve alebo priateľstve. Niektorí môžu dufať, že budú mať väčší finančný zisk.

Osoby narodené v znamene Raka (21.6.—22.7.) — tento mesiac mnohým priniesie zlepšenie spoločenského postavenia, ale radime, aby ste si dali veľký pozor a nepili príliš vela alkoholu.

Osoby narodené v znamene Leva (23.6.—23.8.) — priaznivý mesiac, ktorý je pred vami, bude blahodarne posobiť na nervy. Ak máte starých ľudícov alebo svokrovcov v inom meste, navštívte ich.

Osoby narodené v znamene Panny (24.8.—23.9.) — v láske, manželstve a priateľstve nastane malé zlepšenie. Niektorí ľudia budú obzvlášť podnikavi a dosiahnu úspech.

Osoby narodené v znamene Vodného (21.10.—21.12.) — v celku október bude pre vás dobrý, ale môžete sa prejavíť aj nesúlada v láske, a manželstve. Ak nebudeš konat preklebty, preto vám radíme, aby ste neopäťovali to, čo hovoríte inď, ale konali podľa vlastného usudku. Neolutujte.

Osoby narodené v znamene Kozyroča (21.12.—20.1.) — v celku október bude pre vás dobrý, ale môžete sa prejavíť aj nesúlada v láske, a manželstve. Ak nebudeš konat preklebty, preto vám radíme, aby ste neopäťovali to, čo hovoríte inď, ale konali podľa vlastného usudku. Neolutujte.

Osoby narodené v znamene Škorpióna (24.10.—22.11.) — musíte si dať veľký pozor, aby ste neohovárali, možete to mať veľmi zlé. Ak hoškáky pre vás a pre tých, ktorých by ste ohovávali.

Osoby narodené v znamene Streloca (23.11.—21.12.) — vzhľaby v rodine môžu byť nedobre, pre klebety, preto vám radíme, aby ste neopäťovali to, čo hovoríte inď, ale konali podľa vlastného usudku. Neolutujte.

Osoby narodené v znamene Vodára (21.1.—18.2.) — rodinne a bytove záležnosti sa dobrej, ale môžete sa prejavíť aj nesúlada v láske, a manželstve. Ak nebudeš konat preklebty, preto vám radíme, aby ste neopäťovali to, čo hovoríte inď, ale konali podľa vlastného usudku. Neolutujte.

Osoby narodené v znamene Ryb (19.2.—20.3.) — október bude veľmi príaznivý najmä pre ženy narodené v tomto znamene. Starší ľudia môžu očakávať, že sa ich zdravotný stav zlepší.

